

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΒΟΥΡΟΥΤΖΙΔΗΣ

Συγγραφέας

Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΙΕΡΕΑ ΚΑΙ ΧΑΤΖΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΕΡΡΩΝ ΠΑΠΑ-ΣΥΝΑΔΙΝΟΥ

Η Ορθόδοξη Ομολογία Πίστεως του Συναδινού, ιερέα και χατζή Οικονόμου¹ της Μητροπόλεως Σερρών, βρίσκεται στην κατ' ευφημισμὸν ονομαζόμενη «χρονογραφία» του².

1 Κατά την «Τάξιν της Εκκλησίας», το Εκκλησιαστικό αξίωμα του Οικονόμου ανήκει στην πρώτη τάξη της πρώτης πεντάδας των Τίτλων και Οφφικίων της. Ο Οικονόμος, ήταν εκκλησιαστικός αξιωματούχος επιφορτισμένος με τη διαχείριση της Εκκλησιαστικής περιουσίας, υπό την επίβλεψη του Μητροπολίτη. Ο Οικονόμος αναγιγνώσκει το Ευαγγέλιο της Αγίας και Μεγάλης Κυριακής του Πάσχα. Ιακώβου Πηλίλη (Επισκόπου Κατάνης): Τίτλοι και Οφφίκια και Αξιώματα εν τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και τη Χριστιανική Ορθοδόξω Εκκλησία. Αθήνα 1985, σ. 53. Σε έγγραφο του 1662 που καταγράφει δωρεά δώδεκα χιλιάδων άσπρων προς την Ιερά Μονή του Τιμίου Προδρόμου, για τη μνημόνευση «εις τον άπαντα αιώνα» της πρεσβυτέρας Αβραμπακίνας (συζύγου του παπα-Συναδινού) και κάποιας ονόματι Κορτέσας, αναφέρεται το όνομα του δωρητή «ο εν ιερεύσει χατζής κυρ Συνάδης και άγιος οικονόμος της αγίας μητροπόλεως Σερρών...». Paolo Odorico: Le codex B du monastere Saint-jean-Prodrome Serres Xve -XIXe siecles. Editions de l'Association "Pierre Belon" 1998, σ. 202. Το όνομα «Κορτέσα» δεν είναι σπάνιο στα Σέρρους. Το 1658 ο «Δίμος ο κυροπόλος» «κατέπροσθεν ...του αγίου ικονόμου παπά κυρ Συναδινού» έγραψε τρία ονόματα να μνημονεύονται στην τελετή της Προσκομιδής. Μεταξύ αυτών και το όνομα της Κουρτέσας του. Paolo Odorico: Le codex B..., ό.π., σ. 198.

2 Στο κείμενο, ακολουθούμε τη «χρονογραφία» του παπα-Συναδινού, όπως αυτή ολοκληρωμένα εκδόθηκε από τον Paolo Odorico, με σχόλια και παρατηρήσεις των: Σπύρου Ασδραγά, Τάσου (Αναστάσιου) Καραναστάση, Κώστα Κωστή, Σωκράτη Πετμεζά: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού Ιερέα Σερρών στη Μακεδονία (17^{ος} αιώνας). Έκδοση: Association Pierre Belon 1996. Είναι μεγάλη ατυχία για τη σεραϊκή

Το κείμενο της «χρονογραφίας» του παπα-Συναδινού είναι έργο μιας και μοναδικής γραφίδας. Ως ενιαίο κείμενο³ άρχισε να γράφεται μετά το 1620 και, μορφοποιήθηκε το καλοκαίρι του 1642.

Το ενιαίο του κειμένου καταδεικνύεται, τόσο από τις διάσπαρτες σε αυτό χρονογραφικές σημειώσεις όσο και, κυρίως, από την υπογραφή του παπα-Συναδινού στο τέλος της «*παραινετικής και εποικοδομητικής συγγραφής*»⁴ «*ετελειώθην <αυτοθελήτως και αυτοπροαιρέτως εις πολλών σωφρονισμών> εν μηνί Αυγούστω εις τας 1 ημέρα Τετράδη, επί έτους 1642*» Συναδινός ιερέυς και σακελλάριος Σερρών και δούλος πάντων»⁵.

Στην πραγματικότητα, το έργο του χατζή Οικονόμου της Μητροπόλεως Σερρών χωρίζεται σε τρία ευδιάκριτα μέρη⁶, εκ των οποίων το πρώτο, η καθ' αυτό χρονογραφία του, συντάχθηκε στην πόλη των Σερρών⁷ ενώ, το δεύτερο μέρος, που αρχίζει με το:

ιστοριογραφία το ότι, ο Τάσος (Αναστάσιος) Καραναστάσης δεν «πρόλαβε» να εκδώσει τη «χρονογραφία» του παπα-Συναδινού που, ως μέρος της διδακτορικής του διατριβής, προετοίμαζε.

3 Αυτό υποστηρίζει, ανάμεσα σε άλλους μελετητές του έργου και ο Λ. Βρανούσης, πως: «Όλο το χειρόγραφο, από την αρχή ως το τέλος, είναι ένα και ενιαίο έργο, σύνθεση του Παπασυναδινού, του οποίου είναι και αυτόγραφο». Παρέμβαση του Λ. Βρανούση στην εισήγηση του Σπ. Ασδραγά «Η οικονομία και οι νοοτροπίες: η μαρτυρία του Χρονικού των Σερρών, του Νεκτάριου Τέρπου και του Αργύρη Φιλίππιδη (5.10.1982) Αθήνα 1984 Κ.Ν.Ε./Ε.Ι.Ε. Τετράδια εργασίας 7, σ. 111.

4 Σπυρ. Π.Λάμπρου: «Το Χρονικόν του Παπά Συναδινού». Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος. Τόμ. 2. σ. 641. Ο Λέανδρος Βρανούσης ονομάζει το έργο «πρώτιστα ή αποκλειστικά ηθικο-διδασκαλικό». Παρέμβασή του Λ. Βρανούση στην εισήγηση του Σπ. Ασδραγά: «Η οικονομία και οι νοοτροπίες...», ό.π., σ. 112.

5 Paolo Odorigo: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 280.

6 Το κείμενο του παπα-Συναδινού χωρίζεται σε τέσσερα βιβλία ή ευδιάκριτες ενότητες ο Paolo Odorigo: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., 31. Σε τέσσερα βιβλία χωρίζει το έργο και ο Τ. Καραναστάσης: «Ο Κάτων στη μεταβυζαντινή γραμματεία και η περίπτωση του παπα-Συναδινού». Αφιέρωμα στον Εμμανουήλ Κριαρά. Θεσσαλονίκη 1988, σ. 172.

7 Ο Γ. Καφταντζής: Η Σερραϊκή Χρονογραφία του Παπασυναδινού. Έκδοση Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών και Νιγρίτης Θεσσαλονίκη 1989, σ. 12, υποστηρίζει ότι το έργο γράφτηκε ή σωστότερα αντιγράφηκε όλο στο

«Ω αδελφέ μου πολλά ηγαπημένε και πεφιλημένε, αυτό σε παραγγέλνω, ότι εάν είσαι ιερέυς...»⁸ και ολοκληρώνεται με το: «ετελειώθην εν μηνί Αυγούστω εις τας 1, ημέρα Τετράδη, επί έτους 6 ζρν (1642)» γράφτηκε απ' την αρχή «εις τα φευγία εις χώραν Μελικίτζι, εις την αχερώννα...»⁹.

Μάρτυρας συγγραφής, του πρώτου μέρους της «χρονογραφίας» του στην πόλη των Σερρών, είναι ο παπα-Συναδινός. Ο λοιμός άρχισε στα Σέρρας το Σεπτέμβριο του 1641 και, έως το καλοκαίρι αυτής της χρονιάς, πέθαναν μέχρι και 12.000 κάτοικοι της πόλης, όλων των εθνοτήτων. Ο παπα-Συναδινός ζει κοντά στους ενορίτες του, βλέπει και περιγράφει στο κείμενό του την ανθρωπινή τραγωδία, καθώς κοίταζε: «το πώς αγκαλίαζεν η μάνα το παιδί και το παιδί την μάνα, ο άνδρας την γυναίκα του και η γυναίκα τον άνδρα, ο αδελφός την αδελφή και η αδελφή τον αδελφόν, και ο πατέρας το παιδάκιν του και η μάνα το παιδίν της και το πώς απεθνήησκαν οι δύο αγκαλιασμένοι...να εκοίταζες και να άκουες θρήνος και κλαθμός και οδυρμός πολύς και μεγάλος και απαρηγόρητος εις όλους τους ανθρώπους τους ταλαίπωρους»¹⁰. «Δια τούτο <γράφει ο παπα-Συναδινός, που συγκαταλέγεται

Μελενικίτσι από «ημερολογιακές σημειώσεις» που κρατούσε ο συγγραφέας. Την ίδια γνώμη έχει και ο Paolo Odorico στο: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 17. Ο Λ. Βρανούσης στην παρέμβασή του στο: «Η οικονομία και οι νοοτροπίες...», ό.π., σ. 111, του Σπ. Ασδραχά, θεωρεί ότι το έργο του, ο παπα-Συναδινός το είχε συνθέσει προφανώς στα Σέρρας και, στο χωριό του το Μελενικίτσι τη χρονιά της χολέρας, το καθαρόγραψε, ενώ ο Σπ. Ασδραχάς: «Η οικονομία και οι νοοτροπίες...», ό.π., σ. 93, υποστηρίζει ότι οι χρονολογικές σημειώσεις του παπα-Συναδινού είναι καρπός απομνημόνευσης γεγονότων, πράγμα που σημαίνει ότι ο χρονογράφος των Σερρών θυμόταν με ακρίβεια γεγονότα τουλάχιστον μιας ζώσας εικοσαετίας, ενώ είχε θησαυρισμένα στη μνήμη του και τα όσα καταγράφει από το 1597 έως και το 1620, χρονιά που έμαθε να γράφει. Σημειώνω πως, σχετικά με τον παπα-Συναδινό και το έργο του, ο Σπ. Ασδραχάς επαναλαμβάνει τα όσα δίδαξε στο σεμινάριο: «Η οικονομία και οι νοοτροπίες...», ό.π., στο κείμενό του «Η οικονομία και οι νοοτροπίες: Η μαρτυρία του χρονικού των Σερρών» στην έκδοση του Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 569- 597.

⁸ Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 186.
⁹ Ό.π., σ. 280.

¹⁰ Ό.π., σ. 170.

στους ζωντανούς, που ο Θεός χάρισε τη ζωή> *μόνον δια την μεγάλην του εσπλαχνίαν και δια πρεσβείαν της Θεοτόκου... ελάτε <αδελφοί> να τους συμβοηθήσωμε, αδέν ημπορούμε όλον ένα, αλλά καν τώρα εις την μεγάλην τους ανάγκη, ας προφθάσωμεν εις την θλίψιν τους, εις την συμφοράν τους, να τους συνδράμωμε, να τους συμβοηθήσωμεν και να τους παρηγορήσωμε...»¹¹. Ποιος λόγος θα ωθούσε τον παπα-Συναδινό, να γράψει στα «φευγία» λόγους παραίνεσης για βοήθεια προς τους συμπολίτες του, όντας αυτός δραπέτης¹²;*

Ο «χρονογράφος» των Σερρών ζει το 1641 στην πόλη των Σερρών. Καταγράφει γεγονότα σε ενεστώτα χρόνο, γεγονότα που δεν θα είχε κανένα νόημα να αναφέρει αν έγγραφε το έργο του απ' αρχής στα «φευγία». Έτσι, θαυμάζει την αυτοθυσία όσων ιερέων συμπαραστέκονται στη δυστυχία του χριστεπώνυμου ποιμνίου τους, μεταξύ των οποίων ήταν και ο παπά κυρ Γεράκος, που «θάφτη εις όλον το κάστρον»¹³. Ο παπα-Συναδινός τον επαινεί λέγοντας: «και καλά έκαμεν εις τους επτωχούς καλή ελεημοσύνη είναι» όμως, τρομοκρατημένος από την πανούκλα και, προφανώς απομονωμένος στην οικία του, αντί να επωμισθεί τις ευθύνες του ομόδοξου συμπολίτη και ιδιαίτερα του ορθόδοξου ιερέα, διερωτάται: «Αμή αν επεθήνησκεν <ο Παπαγεράκος> άρά γε τα παιδία του τα ανήλικα που ήθελεν να τα αφήση οπού δεν έχει τίποτες;»¹⁴.

Η πανούκλα, μετά την ύφεση το χειμώνα του 1642 «άναψεν... το καλοκαίρι»¹⁵ αυτής της χρονιάς. Από τον τρόπο καταγραφής στο «χρονικό» των θανάτων κοσμικών και ιερέων, όπως του παπά κυρ Κωνσταντά του υπομνηματογράφου που: «Τον ήφεραν από

11 Ό.π., σ. 172.

12 Το γεγονός ότι ο παπα-Συναδινός ζει στην πόλη των Σερρών βεβαιώνεται και από τις καταγραφές θανάτων επωνύμων μελών της τουρκικής κοινότητας, που θα ήταν αδύνατο να πληροφορηθεί το θάνατό τους στο Μελενικίσι. Paolo Odorigo: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 176.

13 «Στο κείμενο του Συναδινού η λέξη Κάστρον δηλώνει σε πολλές περιπτώσεις γενικά την πόλη...». Αναστάσιος Καραναστάσης: «Σημειώσεις» στο Paolo Odorigo: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 339.

14 Ό.π., σ. 174.

15 Ό.π., σ. 176.

την Δοχήν¹⁶ <στην πόλη των Σερρών> κρουσμένον από τα φευγία...»¹⁷ συμπεραίνεται πως, στις αρχές του καλοκαιριού του 1642 ο παπα-Συναδινός ζει στην πόλη των Σερρών, από την οποία έφυγε για το πατρικό του στο Μελενικίτσι μετά την 7^η Ιουλίου¹⁸.

Το τρίτο μέρος του έργου, που συμπληρώνει και ολοκληρώνει τη συγγραφή, προαναγγέλλεται¹⁹ από τον χρονογράφο, καθώς γράφει: «Και αὐτοῦ ὠ ἀδελφέ μου, ὅπου σε ἔγραψα παρὰ μικρὰν παραγγελίαν... και πάλιν μετά ταῦτα θέλω σε γράψει εἰάν ζήσω-με...» αρχίζει με το: «Ἀκόμη και τούτο, ὠ ἀδελφέ μου, να κάμης εἰάν σε ἔλθη τίποτε μεγάλη συμφορὰ και σε γυρεύουν πίστη, εσὺ ὠ ἀδελφέ μου, κάμε παντοῖου τρόπου και δώσε ὅσα και εἰάν ἔχης ἀπὸ μικρὸν ἕως μέγα και μὴν τα λυπηθῆς δια να εγλυτώσης την πίστην σου»²⁰ και τελειώνει με το: «Ἐτζι πιστευε, ὠ ἀδελφέ».²¹

Το χειρόγραφο²² του παπα-Συναδινού αποτελείται από μεμονωμένα φύλλα δεμένα σε τετράδια. Με δεδομένο ότι το 1620 το χαρτί ήταν είδος πολυτελείας και, εν ανεπαρκεία, μπορεί βάσιμα να υποστηριχθεί ότι δεν υπήρχε η ευχέρεια της σπατάλης του. Ως εκ τούτου, ο παπα-Συναδινός το 1642 πήρε μαζί του «στα φευγία» το τετράδιο στο οποίο σημείωνε, ως χρονογράφος, τα αξιολογότερα γεγονότα των ημερών του και, υπό την απειλή του λοιμού των Σερρών και του άδηλου γι' αυτόν αύριον, γράφει: «ὅσα ἐκάλεσεν ὁ καιρὸς και ἡ ὥρα»²³ συμπληρώνοντας τη «χρονογραφία» του με μια χρησιμότητα, κατά πάντα χρήσιμη στους ενορίτες του. Βεβαίως, δεν εγκαταλείπει το αρχικό του σχέδιο, τη συγγραφή, δηλαδή,

16 Μετόχι της Μονής Προδρόμου, κοντά στο Μοναστήρι. Αναστάσιος Καραναστάσης: «Σημειώσεις» στο Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ὄ.π., σ. 389.

17 Ὁ.π., σ. 178.

18 Η προτελευταία καταγραφή συμβάντος στην «χρονογραφία» του παπα-Συναδινού σημειώνεται στις 7 Ιουλίου του 1642.

19 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ὄ.π., σ. 278.

20 Ὁ.π., σ. 282.

21 Ὁ.π., σ. 312.

22 Οι διαστάσεις του χειρογράφου είναι 203x149 mm. Σήμερα, βρίσκεται στην βιβλιοθήκη της αγιορείτικης Μονής Κουτλουμουσίου, με αρθρίθμηση 153 (αγιορ.3226).

23 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ὄ.π., σ. 278.

ενός χρονικού, το οποίο συμπληρώνει, όταν στην απομόνωσή του φτάνουν ειδήσεις από τα Σέρρας που, θεωρώντας πως είναι άξιες αναφοράς, τις καταγράφει, διακόπτοντας τη ροή του κειμένου της χρηστοθήειάς του. Τέτοια είδηση είναι ο θάνατος του Γιάννου Μπιουκλή. Γράφει ο παπα-Συναδινός: *«Ιδού, Θεού βοήθεια, ετελειώσαμεν την καθοδηγίαν και την νουθεσίαν, ω αδελφέ, χάριτι Χριστού αυτού πάλιν να αρχίσωμεν όθεν αφήσαμε, ήγουν επί το προκείμενον επανέλθωμε· είχαμε αφήσει την διήγησιν έως το μεγάλο θανατικόν. ζρν΄ - Ιουλίω κθ΄, απέθανεν ο Γιάννος ο Μπιουκλής ο ανυφαντής...»*²⁴.

Το πρώτο μέρος του έργου περιλαμβάνει, με σημείωση χρόνου και μήνα πραγματοποιήσής τους, καταγραφές γεγονότων τοπικού ενδιαφέροντος ή ενεργειών της Οθωμανικής εξουσίας, που επηρεάζουν τη ζωή των Σερραίων, όπως παραδείγματος χάρη, η υποτίμηση του νομίσματος. Η «χρονογραφία» αυτή συμπληρώνεται από μια εκτεταμένη χρηστοθήεια για ιερείς. Το κείμενο αυτής της χρηστοθήειας γράφτηκε στα «φευγία» και αρχίζει με την πρόταση: *«Ω αδελφέ μου πολλά ηγαπημένε και πεφιλημένε, αυτό σε παραγγέλνω, ότι εάν είσαι ιερεύς...»*²⁵ και τελειώνει με το: *«Τέλος και τω Θεώ χάρις»*²⁶.

Το δεύτερο μέρος του έργου του παπα-Συναδινού, χωρισμένο εσωτερικά σε δύο άνισα μέρη, περιέχει *«ψυχωφελή καθοδηγήματα»*²⁷, τουτέστιν μια δεύτερη χρηστοθήεια, πρώτη όμως για κοσμικούς στην Ελληνική γραμματεία. Η αυτόνομη αυτή ενότητα αρχίζει με μια πομπώδη πρόταση: *«Ω αδελφέ μου πολλά ηγαπημένε και πεφιλημένε εκ μέσης μου ψυχής αυτές τες παραγ-*

24 Ο.π., σ. 266.

25 Ο.π., σ. 186.

26 Ο.π., σ. 216. Όπως έδειξε ο Τ. Καραναστάσης: («Ο Κάτων στη μεταβυζαντινή γραμματεία και η περίπτωση του παπα-Συναδινού», ό.π., σ. 172) στην ενότητα αυτή ο παπα-Συναδινός, αξιοποιεί τις εγκύκλιες γνώσεις του και πλουτίζει τις συμβουλές του προς τον «αδελφό του» ιερέα και, με ό,τι σαν μαθητής είχε μάθει από τον Κάτωνα. Τα «δάνεια» από τον ρωμαίο οπαδό της στωικής φιλοσοφίας, ο παπα-Συναδινός μεταγράφει στην κοινή διάλεκτο ακολουθώντας μάλλον την αγαπημένη πρόταση του ρωμαίου ρήτορα: *«Η φιλοσοφία είναι χρήσιμη μόνον όταν μπορεί να τεθεί σε πρακτική εφαρμογή»*.

27 Ο.π., σ. 266.

γελίες να τες φυλάξης καλά δια να γένης αγαθός άνθρωπος...» και τελειώνει, το πρώτο της τμήμα, με το: «Ιδού, Θεού βοήθεια, ετελειώσαμεν την καθοδηγίαν και την νουθεσίαν, ω αδελφέ, χάριτι Χριστού»²⁸.

Το δεύτερο τμήμα, του δευτέρου μέρους, αρχίζει με την πρόταση: «αυτού πάλιν να αρχίσωμεν όθεν αφήσαμε, ήγουν επί το προκειμένον επανέλθωμε...» και τελειώνει με το: «έγραψα ταύτην την φυλλάδα...οικειοχείρω μου γράμματος, αυτοθελήτως και αυτοπροαιρέτως...»²⁹. Στο τμήμα αυτό ο παπα-Συναδινός αφού επανέρχεται στο «προκειμένο», δηλονότι στη «χρονογραφία» του, με την παράθεση της είδησης θανάτου του ανυφαντή Γιάννου Μπιουκλή, γράφει μια εκτενή νουθεσία, για το τι μπορεί να πάθει κάποιος, αν και τυχόν μπει εγγυητής σε οικονομικές υποχρεώσεις ενός άλλου, δασκάλεμα που πλουτίζει με οδηγίες για το τι πρέπει να κάνει ο χριστιανός, που σκοπεύει να πάει για προσκύνημα στους Αγίους Τόπους.

Ο παπα-Συναδινός και, στο δεύτερο μέρος του έργου του, απευθύνεται σε έναν ανώνυμο «αδελφό αγαπημένο και πεφιλημένο» και, πάντως, οπωσδήποτε μέλος της Εκκλησίας των Σερρών. Στη χρηστοίθεια αυτή, ο παπα-Συναδινός τις νουθεσίες διαβίωσης κατά Χριστόν ονομάζει: «παραγγελίες... εκ μέσης μου ψυχής...»³⁰ που διανθίζει, για βεβαίωση των λόγων του, με αποσπάσματα από τους Ευαγγελιστές και Αποστόλους, ιστορίες από την Παλαιά Διαθήκη και, τέλος, με αφορμή το σκανδαλώδη βίο του ανυφαντή³¹ Γιάννου Μπιουκλή, γράφει στον «αδελφό του» το τι παθαίνει όποιος δεν ζει σύμφωνα με τις χριστιανικές αρχές και αξίες.

Σε αυτή την ξεχωριστή ενότητα περιέχεται η Ομολογία Πίστεως του σταυροφόρου της Μητροπόλεως Σερρών, που γράφτηκε στα «φευγία» το καλοκαίρι του 1642.

Με τη λέξη «φευγία» ο παπα-Συναδινός εννοεί την εθελούσια απομάκρυνσή του από τους ενορίτες του, προκειμένου να γλυτώσει από την αρρώστια της πανούκλας, την οποία ονομάζει στο έργο του «οργή Κυρίου, και είτις παραμερίση εγλυτώνει»³²,

28 Ο.π., σ. 266.

29 Ο.π., σ. 280.

30 Ο.π., σ. 218.

31 Ο.π., σ. 266.

32 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ.

σε αντίθεση με άλλους ιερείς της Μητροπόλεως Σερρών πού, όχι μόνο έμειναν στην πόλη κοντά στους ενορίτες τους μα, με προφανή κίνδυνο της ζωής τους, έθαβαν και τα θύματα της πανώλης³³.

Με το τελευταίο μέρος της συγγραφής του, που γράφτηκε σε χρόνο υστερότερο του 1642 ο παπα-Συναδινός συμπληρώνει τη χρησιμοποίητά του, με συμβουλές προς τον «αδελφό του», αν τύχει και αυτός ακολουθήσει το μοναχικό βίο και ο Θεός τον αξιώσει να γίνει ιερέας και καλός πνευματικός και ηγούμενος³⁴, εάν δε μείνει κοσμικός τον προτρέπει να μην είναι «αδούλης»³⁵ δείχνοντάς του τα καλά της εργασίας και, αν ίσως και προκόψει και «μετά ταύτα...ο πανάγαθος Θεός <τον κάμει> πλούσιον ή αρχιερέαν ή πατριάρχην ή και βασιλέαν» να μην κυριευτεί από την έπαρση της δόξας και να κυβερνά τους πτωχούς με αγάπη και συμπόνια, χωρίς να ξεχνά το ξεκίνημά του³⁶.

Το ιστορικό ενδιαφέρον, σε αυτό το τμήμα του έργου του παπα-Συναδινού, εστιάζεται στη διήγηση των όσων αυτός έπαθε

226. Ο παπα-Συναδινός ενώ γνωρίζει ότι η πανώλη είναι αρρώστια («... διότι η πανούκλα είναι αγέρας βρομερός, και εάν σέβη εις σπίτι εκείνη η βρόμα κολνά εις όλο το σπίτι...», Paolo Odorigo, ό.π., σ. 230, αναγνώρισε ότι όποιος «εσέβην εις τόσα θανατικά και δεν απέθανεν, ...είναι δυνατής φύσεως κράσις κατά τον αέρα της πανούκλας ...» Paolo Odorigo, ό.π., σ. 230, τελικά αποδίδει το θάνατο των χιλιάδων συμπατριωτών του στην αμαρτωλή τους ζωή: «Ηξευρε και τούτο, ω αδελφέ, το πώς εις το θανατικόν τόσες ψυχές όπου απέθαναν, αμή οι περισσότεροι ήταν οι άτυχοι άνθρωποι οπου έκαμαν τα κακά τους θελήματα και πάντες το εθαμάξαμε, πως ο πανάγαθος Θεός κόφτει την ζωήν εκείνων όπου κάμουν του διαβόλου τα θελήματα», Paolo Odorigo, ό.π., σ. 298. Δες και Κώστα Π. Κωστή «Η πανούκλα δεν είναι φυσικός θάνατος, αλλά είναι οργή Κυρίου...», στο Paolo Odorigo: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 579-597.

33 Μνημονεύει ο παπα-Συναδινός τους ιερείς, που δεν εγκατέλειψαν τους ενορίτες τους: τον παπά Εξεκίηλ τον Σιναίτη και τον παπά Γεώργη του Κυριαζή, που τελικά χτυπήθηκαν από την πανούκλα. Τους ιερείς: παπά Γεράκο και παπά Μπατζή του Κομνιανάκη που έθαβαν τους νεκρούς χωρίς να αρρωστήσουν. Paolo Odorigo: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 174, 178.

34 Paolo Odorigo: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 288.

35 Ό.π., σ. 300. Αδούλης = τεμπέλης.

36 Ό.π., σ. 301.

κατά το έτος 1630 από το σκανδαλισμό που προκάλεσε σε Σερραίους η θεματογραφία ιστόρησης της Εκκλησίας της Αγίας Παρασκευής, στην οποία ως ιερέας ο Συναδινός πρωτολειτούργησε το 1623³⁷. Κάποιοι Σερραίοι ενοχλήθηκαν από θέματα της εικονογράφησης του ναού, που έγιναν με υπόδειξη του παπα-Συναδινού και ιστορούσαν το τι θα πάθουν κατά τη Μέλλουσα Κρίση στην κόλαση ο πόρνος, ο κλέπτης, ο άρπαγος, ο δολοφόνος, αυτοί που κλέβουν στο ζύγι, όπως ο μυλωνάς, ο ρακιτζής, αυτοί που κλέβουν στο μέτρο, όπως ο ράφτης και ο υφαντής και όσοι είναι ανάξιοι για τις θέσεις τους όπως αρχιερείς, ιερείς και οι «βασιλιάδες οι άδικοι και τύραννοι». Σερραίοι που, ίσως, αναγνώρισαν τον εαυτό τους και τα έργα τους στις ζωγραφιές, αποφάσισαν να καταγγείλουν³⁸ στους Τούρκους τον άρχοντα του Ψαλτήρος³⁹ της Μητροπόλεως Σερρών, πως «εστόρισεν τον βασιλέα όπου μας ορίζει, εις την κόλασιν»⁴⁰. Ο κίνδυνος να κατηγορηθεί ο παπα-Συναδινός, για προσβολή του Σουλτάνου, ήταν υπαρκτός. Για να γλιτώσει το θάνατο πρόσπεσε στον Μητροπολίτη Δανιήλ, με παρέμβαση του οποίου γαλήνευσαν οι «προσβεβλημένοι» Σερραίοι, αφού ο Συναδινός έβαλε το ζωγάφο να σβήσει τις επίμαχες τοιχογραφίες⁴¹.

Στην ενότητα αυτή, που είναι γραμμένη χωρίς το άγχος του κινδύνου από την αρρώστια της πανώλης, που μάστιξε την πόλη των Σερρών το 1641 και 1642 ο παπα-Συναδινός πλαταίνει τις συμβουλές του, που ήδη έχει καταγράψει στο δεύτερο μέρος του έργου του προς τον πολλά αγαπημένο «αδελφό», σημειώνοντας ότι του έγραψε πρωτύτερα «τα μυστήρια της πίστεως ημών των χριστιανών» και, του συνιστά να κάνει αγάπη Θεού και να φυλά-

37 Για την Εκκλησία αυτή δεξ: Τάσου Α. Καρανασάση: «Σημειώσεις για την Ιστορία του ναού της Αγίας Παρασκευής στις Σέρρες». Σερραϊκά Ανάλεκτα, τομ. Α΄. Σέρρες 1992, σ. 152-171.

38 Το γεγονός, κατά τον Λεάνδρο Βρανούση, που μελέτησε την εσωτερική δομή της χρονογραφίας του παπα-Συναδινού έγινε το 1630. Παρέμβασή του Λ. Βρανούση στην εισήγηση του Σπ. Ασδραχά: «Η οικονομία και οι νοοτροπίες: η μαρτυρία του Χρονικού των Σερρών, του Νεκταρίου Τέρπου και του Αργύρη Φιλίππιδη (5.10.1982) Αθήνα 1984 Κ.Ν.Ε./Ε.Ι.Ε. Τετράδια εργασίας 7, σ. 114.

39 Το 1630 αυτό ήταν το οφφίκιο του παπα-Συναδινού.

40 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 298.

41 Ό.π., σ. 298.

ξει: «όσα σε ενουθέτησα και σε επαράινεσα και σε εκαθοδήγησα, δια να γένης υπήκουος»⁴².

Η τρίτη ενότητα, που ολοκληρώνει τη χρησιμοποίηση του παπα-Συναδινού, γράφτηκε μετά την επιστροφή του από το προσκυνηματικό του ταξίδι στους Αγίους Τόπους, που πραγματοποιήθηκε στο μεσοδιάστημα των μηνών Αυγούστου του 1647 και Ιουλίου του 1648.

Με δεδομένο πως ο παπα-Συναδινός έμαθε γράμματα μετά τα δέκα εννέα του χρόνια⁴³, η συλλογή και καταγραφή από τον ίδιο των πολιτικών και εκκλησιαστικών ειδήσεων των χρόνων του άρχισε ύστερα το 1620 και κράτησε έως και τον Ιούλιο του 1642, χρονιά που «άναψεν η πανούκλα» στα Σέρρας⁴⁴.

Τα γεγονότα, πριν το 1620 που σημειώνονται στην «χρονογραφία» του, είναι προϊόντα μιας ισχυρής συλλογικής μνήμης⁴⁵, διηγήσεις του πατέρα του Παπασίδερη και, πιθανότατα, καταγραφές στον κώδικα της Μητροπόλεως Σερρών, που άρχισε να τηρείται από το 1603⁴⁶.

Ο παπα-Συναδινός στο έργο του, δεν καταχωρεί «αναμνήσεις» για ενίσχυση της ιδιωτικής μνήμης. Έχει συνείδηση πως, ό, τι γράφει σε επιχωριάζουσα γλώσσα⁴⁷ θα διαβαστεί⁴⁸, μα δεν είναι αμε-

42 Ο.π., σ. 266.

43 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 78.

44 Ο.π., σ. 176.

45 Όπως το κάψιμο του Πάτρουλα από τους Τούρκους. Γεγονός που συνέβη το 1597/1598. Ο.π., σ. 68.

46 Πέτρον Ν. Παπαγεωργίου: Αι Σέρραι και τα προάστεια τα περί τας Σέρρας και η Μονή Ιωάννου του Προδρομού (Συμβολή Ιστορική και Αρχαιολογική). Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σερρών. Θεσσαλονίκη 1988, σ. 36.

47 «Ηξευρε και τούτο, ω αδελφέ, το πώς αυτό το βιβλίον σε το έγγραψα πολλά απλά ήγουν ρωμαϊκήν γλώτταν δια να καταλάβης πάντα το σύντομον και να μην χρειαστής άλλον τινάν να σε το εξηγήση», Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 302.

48 «διότι <γράφει ο παπα-Συναδινός> είδες παρά προς το πώς σε έχω γραμμένα πάσα ενού πολιτεία το πώς επολιτεύθην εις τούτον τον πρόσκαιρον κόσμον και ψεύτικον, και ουχί μόνον των ξένων και εδικών, αλλά πολλά μάλλον και τες εδικές μου συμφορές...» και ακόμη «Και όσοι και αν το ανεγνώθητε, πατέρες και αδελφοί, εάν και ευρίσκετε σφάλμα, εύχεστε και μην καταριέστε...», Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβου-

ρόληπος χρονογράφος⁴⁹. Καταγράφει ότι συγκλονίζει τη σεραϊκή κοινότητα, όμως, με πάσχουσα αντικειμενικότητα, καθώς, για όλες του τις καταδίκες από τη Γενική Συνέλευση των Σεραϊών, πάντα φταίει ο φθόνος των άλλων για το πρόσωπό του και ποτέ ο ίδιος⁵⁰.

Στις περιγραφές του ο παπα-Συναδινός είναι λιτός, τόσο που λες και γράφει έχοντας μπροστά του εικονογραφικά πρότυπα⁵¹. Δεν αποφεύγει την ηθική και κοινωνική αξιολογία⁵² ενώ, ομαδοποιεί τα γεγονότα στο χρόνο πραγματοποιήσεώς τους, χωρίς να κρατά απόλυτη ακρίβεια στην κατά μήνα κατάταξή τους, βάζοντας στην αρχή κάθε ενιαυτού των βυζαντινών, τη χρονολογία από κτίσεως κόσμου⁵³.

Όμως, στο έργο του, υπάρχουν ειδήσεις που δημιουργούν προβλήματα χρονολόγησης και σαφήνειας. Έτσι, ενώ καταγράφει το θάνατο της αδελφής του Μπόξης⁵⁴ στις 28 Ιουνίου του 1635⁵⁵

λές του Συναδινού..., ό.π., σ. 218 και 278.

49 Ο παπα-Συναδινός γνώριζε τους βυζαντινούς χρονογράφους. Γράφει: «Διότι, ω αδελφέ, για ιδέ εις την θείαν Γραφήν καν τε εις την παλαιάν καν τε εις την νέαν καν τε εις το άγιον Ευαγγέλιον καν τε εις χρονογράφους...πως γράφουν πάσα ενού πολιτεία ως καθώς επολιτεύθην πάσα εις...», Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 218.

50 Για τον αφορισμό του το 1637 φταίει ο Παπακομνιανός. Για τον αφορισμό του 1638 καταγράφει την αιτία, μα δεν παραδέχεται λάθος. Για το σκάνδαλο που προκλήθηκε το 1630 από την εικονογράφιση στην Εκκλησία της Αγίας Παρασκευής, φταίνει «μερικοί χριστιανοί».

51 Ο Πέτρος Πέννας: «Το Χρονικόν των Σερρών του Παπασυναδινού, μετ' εισαγωγικής μελέτης». Σεραϊκά Χρονικά, Αθήνα 1938, τονίζει την εκφραστική συγγένεια του παπα-Συναδινού με αυτήν του Βυζαντινού χρονογράφου Ιωάννη Μαλάλα.

52 Την ατομική ηθική και κοινωνική αξιολογία, όπως και τις παρεμβάσεις στην οικονομία που υπάρχουν στο έργο του παπα-Συναδινού επισήμανε ο Σπ. Ασδραγάς: «Η οικονομία και οι νοοτροπίες..., ό.π., σ. 94 και επαναλαμβάνει στα «Σχόλια» στο Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 572.

53 Παρέμβαση του Λ.Βρανούση στην εισήγηση του Σπ. Ασδραγά «Η οικονομία και οι νοοτροπίες..., ό.π., σ. 112.

54 Το όνομα σώζεται σήμερα ως επίθετο στην περιοχή των Σερρών.

55 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 120.

στη συνέχεια της χρονογραφίας του, μοιράζεται με τους αυτάδελφους Παπαζαχαρία, Παπαγερακούδη και Μποζή με κληρούς τη χωρισμένη σε ίσα μερίδια πατρική περιουσία, το Σεπτέμβριο του 1637⁵⁶.

Ο παπα-Συναδινός γεννήθηκε το Σεπτέμβριο του 1600⁵⁷ στο Μελενικίτσι Σερρών και πέθανε μετά το 1662⁵⁸.

56 Ο.π., σ. 128.

57 Ο.π., σ. 70. Ο Τ. Καραναστάσης: «Ο Κάτων στη μεταβυζαντινή γραμματεία και η περίπτωση του παπα-Συναδινού», ό.π., σ. 171, περιέργως και, παρά τα όσα λέει ο ίδιος ο παπα-Συναδινός στις βιογραφικές του σημειώσεις τοποθετεί τη γέννηση του χρονογράφου στα 1601. Ο Σπυρ. Λάμπρος (Ο.π., σ. 640-641) καταγράφει την εκκλησιαστική πρόοδο του παπα-Συναδινού έως και το 1635 χρονιά που έγινε Σακελλάριος. Ο Πέτρος Πέννας είναι παρόμοια φειδωλός, με τον Σ. Λάμπρο στις βιογραφικές πληροφορίες του για τον παπα-Συναδινό (Π. Πέννα: «Το Χρονικόν των Σερρών». *Σερραϊκά Χρονικά*, τεύχος Α΄. Αθήνα 1938, σ. 20. Λακωνικός σε βιογραφικές πληροφορίες και ο Γ. Καφταντζής (Η Σερραϊκή Χρονογραφία του Παπασυναδινού. Ιερά Μητρόπολη Σερρών και Νιγρίτης, 1989, σ. 10). Ο Paolo Odorico εκτενέστερος στην καταγραφή της ζωής του παπα-Συναδινού, αρχικά σε κείμενο ομιλίας του, που δημοσιεύτηκε στα Σερραϊκά Ανάλεκτα, Σέρρες 1992, σ. 122-135 με τίτλο: «Μνήμες και ιστορία του Συναδινού Σερραίου - η ζωή ενός κληρικού του δέκατου έβδομου αιώνα», επαναλαμβάνει τις λανθασμένες θέσεις του για το τσιφλίκι του «Γιωργιλά» στο: (Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 14-19) ανακαλύπτοντας δύο νέους αδελφούς του παπά-Συναδινού και παντρεύοντας για δεύτερη φορά τον Παπασίδερη, πατέρα τού Σακελλάριου της Μητροπόλεως Σερρών. Επιπρόσθετα, ο Paolo Odorico θεωρεί ότι ο παπα-Συναδινός πήρε το οφφίκιο του Οικονόμου το 1637 ή 1638, όταν αυτός υπογράφει ως Σακελλάριος το 1642.

58 Είναι άξιο απορίας το, γιατί κακίζει ο Paolo Odorico τον Περικλή Καλοδίκη (Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 19, σημ. 7) που υποστηρίζει ότι ο παπα-Συναδινός πέθανε το 1670, όταν ο ίδιος όχι μόνο γνωρίζει αλλά έχει εκδώσει έγγραφα του Β' αρχαίου κώδικα της Ιεράς Μονής του Τιμίου Προδρόμου όπου ο παπα-Συναδινός ζει και βασιλεύει το 1662. Paolo Odorico: *Le codex B...*, ό.π., σ. 202. Επιπρόσθετα, έκπληξη προκαλεί το γεγονός πως, ο Paolo Odorico στο: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 19, θεωρεί ως: «τελευταία ημερομηνία της ζωής του Συναδινού που γνωρίζουμε με βεβαιότητα <την> 10^η Αυγούστου 1642».

Πατέρας του ήταν ο αρχικά Χαρτοφύλακας⁵⁹ και στη συνέχεια από το 1633/1634⁶⁰ Σακελλάριος⁶¹ της Μητροπόλεως Σερρών Παπασίδερης, προσωπικότητα που η ακτινοβολία της ξεπερνούσε τα στενά όρια της χριστιανικής κοινότητας των Σερρών⁶².

59 Το εκκλησιαστικό αξίωμα του Χαρτοφύλακα υπάγεται στην πρώτη πεντάδα των οφφικίων, τέταρτο κατά την τάξη. Ο Χαρτοφύλακας ήταν επιφορτισμένος με τη φύλαξη των εκκλησιαστικών θησαυρών και παράλληλα ήταν υπεύθυνος, τόσο για την προετοιμασία της Θείας Λειτουργίας όσο και για την ιεροπρεπή τέλεσή της. Ο Χαρτοφύλακας προέδρευε του Επισκοπικού Δικαστηρίου και αναγίνωσκε το Ευαγγέλιο της Μεγάλης Πέμπτης. Ιακώβου Πηλίλη (Επισκόπου Κατάνης): Τίτλοι και Οφφίκια..., ό.π., σ. 63.

60 Το 1633/34 πέθανε ο παπά-Ιωάννης, Σακελλάριος της Μητροπόλεως Σερρών. Το οφφικίο του δόθηκε στον Παπασίδερη. Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 114.

61 Εκκλησιαστικό αξίωμα, δεύτερο κατά την τάξη της πρώτης πεντάδας οφφικίων. Το αξίωμα του Σακελλάριου απονεμόταν σε κληρικούς μορφωμένους και εγνωσμένης ικανότητας να διαχειριστούν κρίσιμες υποθέσεις της Εκκλησίας, τόσο στους κόλπους της όσο και, κυρίως, σε συνδιαλλαγές με την πολιτική εξουσία. Ο Σακελλάριος, που επιφορτίζονταν την ευθύνη των συνομιλιών, σε υποθέσεις μείζονος σημασίας για την Εκκλησία, ήταν κανονικό μέλος του Επισκοπικού Δικαστηρίου και υπεύθυνος διαχειριστής των υποθέσεων των Μοναστηριών εκτός της μοναστικής κοινότητας, παρακολουθούσε τη διαχείριση των οικονομικών τους και συνέτασσε τον οικονομικό απολογισμό της μοναστικής κοινότητας που, τελικά, υπέβαλε στον Επίσκοπό του. Ο Σακελλάριος αναγίνωσκε το Ευαγγέλιο της Μεγάλης Τετάρτης ενώ, απόντος του Επισκόπου, προΐστατο των ιερών ακολουθιών. Ιακώβου Πηλίλη (Επισκόπου Κατάνης): Τίτλοι και Οφφίκια..., ό.π., σ. 60.

62 Άξια αναφοράς έργα του Παπασίδερη, που γνώριζε πως η φιλοξενία είναι σπουδαίο εργαλείο πολιτικής είναι: α) Η ανέγερση εκ θεμελιών εκκλησίας μέσα στο χωριό Μελενικίτσι την οποία αγιογράφησε και «έκαμεν ωσάν νύμφη στολισμένη» κατά τον παπα-Συναδινό (Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 124). β) Η εκ θεμελιών ανέγερση, πριν από το 1621 της Μονής του Αγίου Ιωάννου της Σκάλιτζας (για την τοποθεσία της Μονής δεξ: Αναστασίου Καραναστάση «Σημειώσεις» στο: Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 350 και Συμεών Πασχαλίδη-Δημήτριου Στράτη: Τα Μοναστήρια της Μακεδονίας. Α.Π. Θεσσαλονίκης-Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών. Θεσσαλονίκη 1996, σ. 407. Ο Paolo Odorico (Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 18) ταυτίζει την τοποθεσία της Σκά-

Τον Απρίλιο του 1622 ο Συναδινός χειροτονείται ιερέας⁶³ από τον Μητροπολίτη Σερρών Τιμόθεο ενώ, πριν από τον Αύγουστο του 1623, γίνεται άρχων του Ψαλτήρος⁶⁴.

Το 1632 από τον Μητροπολίτη Δανιήλ⁶⁵, ο παπα-Συναδινός λαμβάνει το οφφίκιο του Λογοθέτη⁶⁶ και το Δεκέμβριο του 1634

λιτζας με το τσιφλίκι Γιωργιλιά, προκειμένου να στηριχθεί η απ' αυτόν υπόθεση δεύτερου γάμου του Παπασίδερη. Βεβαίως, τούτο αυτό είναι αδύνατο, διότι κανένας ορθόδοξος ιερέας, πολύ δε περισσότερο ο Παπασίδερης, που χώρισε τη θυγατέρα του Παπανικόλα από το σύζυγό της, μετά από πέντε χρόνια γάμου, επειδή ήταν ξαδέρφια! (Paolo Odorigo: Αναμνήσεις και συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 124) δεν μπορεί να έχει παραβεί το Κανονικό Δίκαιο της Εκκλησίας και, ιδιαίτερα το Ορθόδοξο ήθος. γ) Η καταγγελία στον Οικουμενικό Πατριάρχη Τιμόθεο Β' (1612-1620) του Μητροπολίτη Σερρών Δαμασκηνού, από τον Παπασίδερη, για οικονομική πλεονεξία (Paolo Odorigo: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 74) Ακόμη, η φιλοξενία του Παπασίδερη σε όποιον χτυπούσε την πόρτα του, ανεξάρτητα από το φύλο, την εθνικότητα και την πίστη του, ήταν παρομιώδης, ενώ η εκτίμηση των «κατήδων» συνοψίζεται στην πρότασή τους: «*Είτι είπη ο παπάς και είτι κάμη, μακούλι* (χωρίς αντίρρηση και με καλή διάθεση) *το στέργουμε*». Paolo Odorigo: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 128.

63 Ό.π., σ. 84.

64 Ό.π., σ. 90. Ο άρχων του ψαλτήρος στεκόταν στο μέσο των δύο χορών, δεξιού και ευωνύμου και έδινε την έναρξη της ψαλμωδίας με τα απηγήματα: ««ανανές» του Α' ήχου, «ανέανες» πλάγιου του Α', «νεανές» του Β' ήχου, «νεχέανες και νενανώ» πλάγιο του Β' ήχου, «νανά» του Γ' ήχου, «αανές» Βαρύ ή πλάγιο του Γ' ήχου, «άγια και Λεγέτος» του Δ' ήχου, «νεάγια» πλάγιου του Δ' ήχου». Δες και Αν. Καραναστάση: «Σημειώσεις» στο Paolo Odorigo: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 356.

65 Δανιήλ ο Μαυροματόπουλος υπήρξε έμπιστος φίλος και στενός συνεργάτης του Πατριάρχου Κύριλλου Λούκαρη. Ο Μητροπολίτης Δανιήλ, διετέλεσε πρωτοσύγκελος στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και κατά τη διάρκεια της τρίτης πατριαρχίας του Λούκαρη (1623-1633) εξελέγη το 1624 Μητροπολίτης Κορίνθου. Μετά το θάνατο του Σερρών Αχιλλίου, μετατέθηκε στην Μητρόπολη Σερρών στις 18 Ιουλίου του 1628, προκειμένου να είναι σμότερα στον μέντορά του Πατριάρχη Κύριλλο Α'. Αναστάσιου Καραναστάση «Σημειώσεις», στο Paolo Odorigo: Αναμνήσεις και συμβουλές του Συναδινού..., σ. 363. Δες και Κ. Σάθα: Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1972, τομ. Γ. σ, 566.

66 Το οφφίκιο του Λογοθέτη είναι το τέταρτο της δεύτερης πεντάδας

το οφφίκιο του Σκευοφύλακα⁶⁷.

Το οφφίκιο του Σκευοφύλακα, σε συνδυασμό με το νεαρό της ηλικίας του παπα-Συναδινού και την απουσία του Μητροπολίτη Δανιήλ από την Επισκοπική του έδρα, προκάλεσε ενδοεκκλησιαστικές αντιζηλίες τέτοιας έντασης που, τον Ιούλιο του 1635 χρειάστηκε αρχικά η επέμβαση των προεστών και γερόντων της Σερραϊκής κοινότητας και στη συνέχεια η παραίτηση του Παπασίδερη από το οφφίκιο του Σακελλάριου⁶⁸ υπέρ του παπα-Συναδινού προκειμένου να αποκατασταθεί η τάξη.

Τον Νοέμβριο του 1635 επιστρέφει από την Κωνσταντινούπολη ο Μητροπολίτης Δανιήλ και αποκαθιστά την τάξη στην τοπική Εκκλησία, απονέμοντας το οφφίκιο του Σακελλάριου στον παπα-Συναδινό.

Τον Ιούλιο του 1637 πεθαίνει ο πατέρας του παπα-Συναδινού, ο περίφημος Παπασίδερης.

Αυτό το έτος και τον αυτό μήνα έγινε στην πόλη των Σερρών, το συγκλονιστικότερο γεγονός των μέσων χρόνων της Εκκλησιαστικής ιστορίας της. Δέκα πέντε ιερείς, στο όνομα όλων των κληρικών, ιερέων και χριστιανών, φορώντας πετραχήλι μέσα σε Εκκλησία, αποτείχισαν το χριστεπώνυμο πλήρωμα της Εκκλησίας των Σερρών από τον Μητροπολίτη Δανιήλ, επειδή τον θεώρησαν υπο-

αξιωματών και οφφικίων της Ορθόδοξου Εκκλησίας. Ο Λογοθέτης ήταν μόνιμο μέλος του περιφερειακού Επισκοπικού Δικαστηρίου, κρατούσε τη σφραγίδα του Αρχιερέα και σφράγιζε τα επίσημα έγγραφα, κρατούσε το δίσκο με το Άγιο Αντίδωρο ενώ, κατά τη διάρκεια της Θείας Λειτουργίας, στεκόταν στα δεξιά του Μητροπολίτη απαγγέλλοντας το Σύμβολο της Πίστεως και την Κυριακή προσευχή. Αναλάμβανε εμπιστευτικές αποστολές για λογαριασμό του Αρχιερέα και εκτελούσε χρέη ταμιά. Ιακώβου Πηλίλη (Επισκόπου Κατάνης): Τίτλοι και Οφφίκια..., ό.π., σ. 81.

67 Το οφφίκιο του Σκευοφύλακα είναι τρίτο στην πρώτη πεντάδα αξιωματών της Ορθόδοξου Εκκλησίας. Ο Σκευοφύλακας ήταν ο «φύλαξ των ιερών κειμηλίων». Ήταν μέλος του Επισκοπικού Δικαστηρίου και, κατά το Άγιο και Μεγάλο Σάββατο, διάβαζε το Ευαγγέλιο. Ο Σκευοφύλακας μετέφερε από το σκευοφυλάκιο τα ιερά σκεύη και ιερά άμφια, που ήταν απαραίτητα για την τέλεση της Θείας Λειτουργίας. Ιακώβου Πηλίλη (Επισκόπου Κατάνης): Τίτλοι και Οφφίκια..., ό.π., σ. 61.

68 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 118.

στηρικτή των κακοδοξιών του Πατριάρχη Κύριλλου Λούκαρη⁶⁹.

Σε μια Μητρόπολη που, η στάχτη από τη φωτιά πάνω στην οποία έκαψαν οι Τούρκοι το νεομάρτυρα Πάτρουλα (†1598) ήταν ακόμα ζεστή⁷⁰ που, μνήμες από το παλούκωμα του νεομάρτυρα Μανώλη Μποσταντζόγλη (†1604) Σκευοφύλακα της Μητροπόλεως Σερρών, στοίχειωναν τον ύπνο των χριστιανών⁷¹ και, το αίμα του νεομάρτυρα Βασίλη του πρωτόγερου (†1630) δεν είχε στεγνώσει ακόμα στα καλντερίμια της πόλης⁷², καμία αλλαγή στο Ορθόδοξο Δόγμα δεν ήταν αποδεκτή. Έτσι: «*Τω αυτώ χρόνω και τον αυτόν μήναν (Ιούλιος 1637) έκαμαν διαγωγή (συνέλευση) όλοι οι κληρικοί, ιερείς και όλοι οι Χριστιανοί μικροί τε και μεγάλοι και οι ιερείς των χωρίων και έβαλαν πετραχήλια δεκαπέντε ιερείς εις τον Άγιον Αθανάση και αφωρέστηκαν πρώτα, έπειτα έκαμαν αναφοράν και άρτζι και έλεγαν ότι ημείς δεν θέλομε ούτε τα αδέλφια του δεσπότη ούτε αυτόν, διότι είχαν κάποια πταισίματα τα αδέλφια του. Και έτζι ήλθεν ο δεσπότης από την Πόλη και εδίωξεν τα αδέλφια του και έκαμαν ειρήνην και αγάπη και ετιμούσαν αυτόν ως αρχιερέαν*»⁷³.

Αυτή είναι η τρίτη φορά που, οι Σερραίοι, για υπερασπίσουν την Ορθόδοξη πίστη τους, εξεγείρονται ενάντια στον Μητροπολίτη τους.

Πρώτη λογίζεται, η εκδίωξη Μητροπολίτη που η ιστορία ξέχασε το μνημόσυνό του, στα χρόνια του λατινόφρονα Πατριάρχη Ιωάννη Βέκκου (1275-1282). Ο τότε Μητροπολίτης Σερρών, προσπάθησε να προωθήσει τις ενωτικές με τους Λατίνους προσπάθειες του Βέκκου αλλά οι Σερραίοι, με τη βοήθεια των εκπροσώπων του Ανδρόνικου του Β΄, τον έδιωξαν κακήν κακώς από την πόλη τους⁷⁴.

69 Χαράλαμπος Βουρουτζίδης: «Η Αποτείχιση του χριστεπώνυμου πληρώματος της Εκκλησίας των Σερρών από τον Μητροπολίτη Δανιήλ του 1637». Περιοδικό: *Θεοδρομία*, έτος ΙΘ, τευχ. 4, Δεκέμβριος 2017, σ. 509-521.

70 Paolo Odorico: *Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού...*, ό.π., σ. 68.

71 Ό.π., σ. 70.

72 Ό.π., σ. 106.

73 Ό.π., σ. 128.

74 V. Laurent: «Les droits de l'empereur en matière ecclésiastique. L'accord de 1380/82». *Revue des études Byzantines*. Paris 1955. τ. 13, σ. 5-20.

Οκτώ χρόνια αργότερα και, μετά την προσπάθεια να μπολιαστούν τα ευγενή της Ορθοδοξίας δόγματα με τα νόθα και μοχθηρά ζιζάνια της Συνόδου της Φλωρεντίας, οι Σερραίοι δεν επέτρεψαν το 1447 στον Μητροπολίτη Σερρών Μακάριο, θιασώτη και υποστηρικτή των αντιλήψεων του μητραλοία και αρνησθήρησκου Βησσαρίωνα να μείνει στην πόλη τους, που από το Σεπτέμβριο του 1383 τελούσε υπό Τουρκική κατοχή.

Γράφει ο Σερρών Μακάριος: «Εγώ ο ταπεινός μητροπολίτης Σερρών Μακάριος, κρίμασιν οἰς οἶδε Θεός, γενόμενος αρχιερεύς και απελθών εις την εγχειρισθείσαν μοι Εκκλησίαν και μη ευρών ανάπαυσιν παρά των εκείσε ευρισκομένων ιερέων τε και λαϊκών, αλλά μάλλον το εναντίον πειρασμούς και κινδύνους πολλούς και διαφόρους, και διά τούτο αναγκασθείς επανήλθον πάλιν εις την ημετέραν μονήν όθεν και εξήλθον...»⁷⁵.

Στη Μονή της μετανοίας του, για να γίνει δεκτός ο Σερρών Μακάριος, υπέγραψε Ορθόδοξη ομολογία πίστεως, δηλώνοντας: «Πιστεύω εις την αγίαν και ομοούσιον Τριάδα, τον ένα Θεόν, πατέρα αγέννητον, υιόν γεννητόν και πνεύμα εκπορευόμενον εκ του πατρός, ουχί δε εκ του υιού, καθώς η των Λατίνων Εκκλησία δοξάζει, αποβαλλόμενος και την εν Φλωρεντία σύνοδον και άπαντα τα πραχθέντα εκείσε και τα καθόλου δόγματα των Λατίνων, άτε αποβάλλεται η Εκκλησία η ανατολική»⁷⁶.

Ο παπα-Συναδινός δεν συμμετείχε στην τρίτη και πάνδημη απόφαση διακοπής «επ' εκκλησίες» μνημονεύσεως του Μητροπολίτη Δανιήλ, φίλου και στενού συνεργάτη του αιρετικού Πατριάρχη Κύριλλου Λούκαρη. Η απουσία του Σακελλάριου της Εκκλησίας των Σερρών, από την καθολική κινητοποίηση των χριστιανών εναντίον του Μητροπολίτη Δανιήλ, άραγε οφείλεται στον συγκλονισμό του από το γεγονός της απώλειας του πατέρα του Παπασίδερη ή, ο ματαιόδοξος και φιλοπρωτέας⁷⁷ παπα-Συναδι-

75 V.Laurent: «La métropole de Serres contre le concile de Florence». Revue des études Byzantines. Paris 1959, σ. 198.

76 Ο.π., σ. 199.

77 Έκφραση της ματαιοδοξίας του παπα-Συναδινού και της διάθεσής του για εξουσία αποτελεί η περίπτωση της αφαίρεσης του οφφικίου του Σκευοφύλακα και της παραίτησης του πατέρα του Παπασίδερη από το οφφίκιο του Σακελλάριου προκειμένου ο γιος του να μην πικραίνεται και, έτσι, γράφει ο παπα-Συναδινός: «απόμεινα εγώ χωρίς οφφίκιον μή-

νός άδραξε την ευκαιρία να είναι μόνος αυτός ο υποστηρικτής του Μητροπολίτη, με ό,τι αυτό θα σήμαινε για το κύρος του στην τοπική κοινωνία; Πάντως, το γεγονός, πως δεν συμμετείχε στην πάνδημη έκφραση και κατάθεση της Ορθόδοξης Ομολογίας του χριστεπώνυμου πληρώματος της Εκκλησίας των Σερρών εναντίον του Μητροπολίτη Δανιήλ, κορύφωσε την από καιρό υπάρχουσα δυσaréσκεια της χριστιανικής κοινότητας εναντίον του Σακελλάριου της Μητροπόλεως Σερρών και, όταν δόθηκε η ευκαιρία, η Γενική Συνέλευση των Σερραίων, αν δεν προκάλεσε, συγκατάνευσε χωρίς δισταγμό στον αφορισμό του παπα-Συναδινού το Φεβρουάριο του 1637 και 1638⁷⁸.

Η δυσaréσκεια της χριστιανικής κοινότητας των Σερρών εναντίον του παπα-Συναδινού ξεκινά από το 1630 όταν αυτός, κατά παράβαση αποφάσεως της Γενικής Συνέλευσης των Σερραίων του 1614⁷⁹ βρέθηκε να είναι ο υποκινητής μιας άρνησης καταβολής από συγγενείς και φίλους του, των φόρων που τους αναλογούσαν προς την κοινότητα των Σερραίων. Για αυτή του την υποκίνηση σε στάση πληρωμών, ο παπα-Συναδινός αφορίστηκε και αναθεματίστηκε και, τέλος πάντων, συγχωρέθηκε «*με πολλά παρακαλήματα ανήμερα του Λαζάρου βράδν*»⁸⁰ και αφού κατέβαλε στο κοινό

νας γ'». Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 118.

78 Ό.π., σ. 140. Ο Σωκράτης Πετμεζάς «οι Σέρρες και η περιοχή τους υπό τους Οθωμανούς» στο Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 528, προφανώς και, στη γενίκευση των παρατηρήσεων του για τη θέση και το κύρος του ιερέα στην χριστιανική κοινωνία υπό τους Οθωμανούς, αστοχεί σε ότι έχει σχέση με την κοινωνία των Σερρών, διότι τόσο οι Μητροπολίτες Δαμασκηνός (1613-1616) και Δανιήλ (1628-1651), σύγχρονοι του παπα-Συναδινού, όσο και οι κακοΜακάριος (1447) και Κωνσταντίνος Βαφείδης (1888-1892) καταγγέθηκαν ή διώχθηκαν από Γενικές Συνελεύσεις του Λαού των Σερρών, όπως βεβαίως και ο παπα-Συναδινός.

79 Στην γενική αυτή συνέλευση των Σερραίων, επί των ημερών του Μητροπολίτη Δαμασκηνού, αποφασίστηκε μια επιτροπή δώδεκα χρήσιμων αρχόντων «*μετά βάρους αλύτου αφωρησμού να ρίχνουν τα βάραι και τα έξοδα εις τους Χριστιανούς πάσα ενού κατά την δύναμήν του...*». Πέτρου Παπαγεωργίου: Αι Σέρραι και τα προάστεια..., ό.π., σ. 56.

80 Το Σάββατο του Λαζάρου το 1630 έπεφτε στις 30 Μαρτίου.

ταμείο ως πρόστιμο 2.500 άσπρα⁸¹.

Το Φεβρουάριο του 1637 κυκλοφορεί στα Σέρρας η φήμη πως, ο παπα-Συναδινός έφυγε από την πόλη και πάει στην Κωνσταντινούπολη να καταγγείλει τον Μητροπολίτη Δανιήλ, για υπέρμετρη οικονομική επιβάρυνση των Σερραίων. Η φήμη αυτή, απέκτησε υπόσταση. Ο Σακελλάριος της Μητροπόλεως Σερρών κατηγορεί τον Παπακομνιανό, με τον οποίο είχαν έχθρα για τα οφφίκια⁸² πως κατασκεύασε τη φήμη για το ταξίδι του στην Βασιλεύουσα. Πάντως, ο Μητροπολίτης Δανιήλ, για να εξετάσει το βάσιμο των λόγων του Παπακομνιανού συγκάλεσε πάραυτα σε Σύνοδο όλους τους κληρικούς, ιερείς και χριστιανούς και, αφού εξέτασαν την καταγγελία για οργάνωση συνωμοσίας από τον παπα-Συναδινό, με ιερείς της εκκλησιαστικής περιφέρειας Σερρών, τον κήρυξαν ένοχο. Ο Αρχιερέας Δανιήλ έβαλε το ωμοφόριό του και, μέσα στον Μητροπολιτικό Ναό των Αγίων Θεοδώρων⁸³ αναθεμάτισε και αφόρισε τον παπα-Συναδινό, ο οποίος αρνούμενος σθεναρά την κατηγορία, τελικά, κατάφερε να κάμψει την οργή του πληρώματος της Εκκλησίας των Σερρών με την καταβολή 7.600 άσπρων στο κοινό ταμείο και να συγχωρηθεί από τον Μητροπολίτη Δανιήλ⁸⁴.

Το Φεβρουάριο του 1638⁸⁵ και πάλι η Γενική Συνέλευση των Σερραίων, προεξάρχοντος του Μητροπολίτη Δανιήλ, έδιωξε από την πόλη των Σερρών τον παπα-Συναδινό με αφορισμό. Οι δύο τέλειες καθαιρέσεις ήρθαν από το Πατριαρχείο τον Απρίλιο του 1638 και διαβάστηκαν στις 3 αυτού του μήνα, την ημέρα του Μεγάλου Σαββάτου, σε όλες τις Εκκλησίες *«εις επήκουον πάντων, διότι ήτον και Μελνικιώτες και χωριάτες, και παπάδες και ξένοι, ως να το ηξεύρουν οι πάντες»*⁸⁶. Αιτία της νέας δοκιμασίας του Συναδινού ήταν πως, αμέσως μετά τον αφορισμό του το 1637

81 Ο παπα-Συναδινός στην «χρονογραφία» του αρνείται την κατηγορία. Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 110.

82 Ό.π., σ. 116.

83 Για την «τελετουργία επιβολής αφορισμού (τρόπος και χρόνος)» δεσ, Παναγιώτη Μιχαηλάρη: Ο αφορισμός κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας. Η πορεία ενός επιτιμίου. Διδακτορική Διατριβή. Αθήνα 1994, σ. 81.

84 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 130.

85 Ό.π., σ. 140.

86 Ό.π., σ. 142.

πήγε στο Πατριαρχείο και κατάγγειλε τον Μητροπολίτη Δανιήλ για Οικονομική πλεονεξία⁸⁷ στον Πατριάρχη Νεόφυτο τον Γ' που,

87 Ό.π., σ. 150. Ο παπα-Συναδινός σαν χρονογράφος δεν τα πάει καθόλου καλά με τις χρονολογήσεις. Το γεγονός επεσήμανε αρχικά ο Μανουήλ Γεδεών και στη συνέχεια ο Λέανδρος Βρανούσης σε παρέμβασή του στην εισήγηση του Σπ. Ασδραχά: «Η οικονομία και οι νοοτροπίες..., ό.π., σ. 112. Λογικά ο παπά-Συναδινός πρέπει να ταξίδεψε στην Βασιλεύουσα επί πατριαρχίας Νεοφύτου του Γ' (Ιούνιος 1636-Μάρτιος 1637) προκειμένου να καταγγείλει τον Μητροπολίτη Σερρών Δανιήλ για οικονομική πλεονεξία «κατέμπροσθεν του πατριάρχη και των αρχιερέων και κληρικών». Ο Σακελλάριος της Μητροπόλεως Σερρών ήταν αρκετά ευφυής, για να μην πάει στο Πατριαρχείο επί των ημερών του Κύριλλου Λούκαρη (Μάρτιος 1637-Ιούνιος 1638), διότι πρώτον γνώριζε τις προσωπικές σχέσεις του Πατριάρχη και του Μητροπολίτη Σερρών και δεύτερον, ο Σερρών Δανιήλ αμέσως μετά την ανάρρηση στον Οικουμενικό Θρόνο του Λούκαρη, πήγε στη βασιλεύουσα. Άλλωστε, με ποια λογική να καταγγείλεις σε αυτόν που, για χάρη του γίνεται η ζήτη, έναν ιεράρχη για υπερβολές στη ζήτη; Πάντως είναι βέβαιο ότι ο χρονογράφος των Σερρών δεν γνώριζε το γεγονός πως, ο Κύριλλος Λούκαρης είχε λάθρα επιστρέψει από την εξορία του στην Κωνσταντινούπολη από τις αρχές Αυγούστου του 1636 και «ιδιωτεύων εν Γαλατά συγχρόνως υποβοηθούσε το έργο του Νεόφυτου του Γ'». Δες: Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανού: «Συμβολή εις τους Πατριαρχικούς καταλόγους Κωνσταντινουπόλεως από της αλώσεως και εξής». Ορθοδοξία, Οκτώβριος 1934, τεύχος 106, σ. 434. Η υπόθεση ο παπα-Συναδινός να πήγε στο Πατριαρχείο επί των ημερών του Κύριλλου Κονταρή (μέσα Ιουνίου 1638- Ιούνιος 1639) θα είχε μια κάποια βάση εάν ο αφορισμός του Σακελλάριου της Μητροπόλεως Σερρών, όπως ο ίδιος βεβαιώνει, δεν γινόταν το Φεβρουάριο του 1638.

Η επίσκεψη του παπα-Συναδινού στο Πατριαρχείο, πέρα από το ότι επιβεβαιώνει τον Παπακομνιανό για τη σχεδιαζόμενη το 1637 κατά του Μητροπολίτη Σερρών Δανιήλ συνωμοσία και καταγγελία στον Πατριάρχη, τελικά, ήταν ιδιαίτερα επώδυνη για το χρονογράφο των Σερρών, καθώς ο ίδιος ομολογεί στο χρονικό του: «και τις διηγῆσεται τα όσα έπαθα καν τε εκεί καν τε εδώ». Ο Paolo Odorico: («Μνήμες και ιστορία του Συναδινού Σερραίου. Η ζωή ενός κληρικού του δέκατου έβδομου αιώνα». Σερραϊκά Ανάλεκτα, Σέρρες 1992. τόμ. Α', σ. 135, σημ. 37) αφού πάντρεψε τον Παπασίδερα, πατέρα του παπα-Συναδινού, ανακάλυψε το όνομα της μητέρας του ή μητριάς του, τα ονόματα δυο νέων αδελφών του και μια ιδιοκτησία του παπα-Συναδινού στη χώρα του Γιωργιλιά, υποστηρίζει ότι ο χρονογράφος των Σερρών, παρά τα όσα ο ίδιος λέει στο κείμενό του για το λόγο που πήγε στη Βασιλεύουσα των πόλεων,

όμως, ήταν ομόφρων του Λούκαρι⁸⁸.

Η οργή των Σερραίων εναντίον του ήταν τόσο μεγάλη που, ο παπα-Συναδινός, φοβούμενος για τη ζωή του έφυγε κρυφά από την πόλη των Σερρών και πήγε στο Άγιο Όρος, με σκοπό να πάει, όταν του ήταν μπορετό, στη Βλαχία και από εκεί στη Ρωσία, αφού το ήξερε καλά πως δεν μπορούσε πια να γυρίσει στα Σέρρας «εις τον αιώνα»⁸⁹.

Τον Ιούνιο του 1638 μετά από ραδιουργίες των Λατίνων εκθρονίζεται και δολοφονείται ο Πατριάρχης Κύριλλος Λούκαρης. Στον Οικουμενικό Θρόνο ανεβαίνει ένας ακόμα γραικολατίνος, ο Κύριλλος Κονταρής. Ο Μητροπολίτης Σερρών χάνει το στερεό εκκλησιαστικό του στήριγμα και προγράφεται από τον Κονταρή.

Ο παπα-Συναδινός στη «χρονογραφία» του, αφού περιγράψει τον Κύριλλο Λούκαρη ως διδάσκαλο και σοφό, τελικά, τον επικρίνει κατηγορώντας τον πως εγκατέλειψε την «παραγγελίαν του Χριστού», τουτέστιν την Ορθόδοξη πίστη.

*«Βλέπεις, ω αδελφέ μου, τι κάμουν οι προεστοί και καλοί ποιμένες. Αφήκαν του Χριστού την παραγγελίαν και κάμουν του διαβόλου, εμίγησαν τοις έθνεσι και έμαθον τα έργα αυτών. Κρίμα εις αυτούς και κρίμα εις την γνώσιν τους. Τι εκέρδησαν οι άθλιοι, αύτου ελύθην η πανήγυρις;»*⁹⁰

Η παραμονή του παπα-Συναδινού στο Άγιο Όρος κράτησε ένα χρόνο⁹¹, όταν τα αδέρφια του κατάφεραν να πείσουν τον Μητρο-

κατάφυγε στο Πατριαρχείο στις αρχές του 1639 για να καταγγείλει στον Πατριάρχη τον Μητροπολίτη Δανιήλ για «διοικητικές ατασθαλίες» σχετικά με το κτήμα στο Γιωργιλά που, τελικά, πέρασε στην ιδιοκτησία της Μητροπόλεως Σερρών όταν από τον τόπο της εξορίας του το Άγιο Όρος, ο παπα-Συναδινός έδωσε τη συγκατάθεσή του, πράγμα που, κατά τον P. Odorico αποτελούσε την απαραίτητη προϋπόθεση για επιστροφή του Σακελλάριου στην πόλη των Σερρών! Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 19.

88 Αθανασίου Κομνηνού Υψηλάντου: Τα μετά την Άλωση. Κωνσταντινούπολη 1870, σ. 142.

89 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 144.

90 Ό.π., σ. 132. «αύτου ελύθην η πανήγυρις», φράση που και σήμερα χρησιμοποιείται στο Νομό Σερρών σε δημώδη μορφή: «τελείωσε το πανηγύρι» και σημαίνει, τώρα που τελείωσε η ζωή.

91 «έκαμα εις αυτήν την δυστυχίαν σωστόν έναν χρόνον...», Paolo

πολίτη Δανιήλ να συγχωρήσει τον αδελφό τους, ο οποίος επέστρεψε στην Μητρόπολη Σερρών πληρώνοντας όμως 120.000 άσπρα στο κοινό ταμείο των Σερραίων.

Μετά την αποκατάστασή του στα ιερατικά του καθήκοντα⁹², το Φεβρουάριο του 1639⁹³, ο παπα-Συναδινός έκανε αγάπη με τον Μητροπολίτη Δανιήλ. Τον επόμενο μήνα, ο Πατριάρχης Κύριλλος Κονταρής εξορίζει το φίλο και στενό συνεργάτη του ποτέ Κύριλλου Λούκαρη, Μητροπολίτη Σερρών Δανιήλ, στα Μύρα της Λυκίας⁹⁴.

Το γεγονός αναστάτωσε το χριστεπώνυμο πλήρωμα της Εκκλησίας των Σερρών. Ο κίνδυνος να επαναληφθούν τα γεγονότα του 1447 όταν το Πατριαρχείο έστειλε στα Σέρρας ως επίσκοπο τον

Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 150.

92 Κατά τη διάρκεια της καθαιρέσεώς του ούτε τις ενορίες του έδωσε ο Μητροπολίτης Σερρών Δανιήλ σε άλλον ιερέα μα μήτε το οφφίκιο του παπα-Συναδινού αφαίρεσε. Γράφει ο παπα-Συναδινός: «...και έτρωγαν την ενοριάν μου και το οφφίκιον μου ήθελαν να το δώσουν τον Παπακωνσταντά...», Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 150. Ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης στην ερμηνεία του ΚΑ΄ κανόνα της ΣΤ΄ Οικουμενικής Συνόδου, γράφει ότι: «οι καθαιρεθέντες αυτοί εάν θεληματικώς ύστερον μισησουν την αμαρτία και με τελειότητα χωρισθώσιν από αυτήν, και μετανοήσουν, ούτοι να λαμβάνουν πάλιν το σχήμα του Κλήρου, όπερ απέβαλον. Ει δε τούτο, δήλον ότι οι τοιούτοι, και εις τον τόπον των ιερωμένων ανεβιβάζοντο, και είχαν την κατά την καθέδραν και στάσιν τιμήν». Πηδάλιον της νοητής νηός της Μιας Αγίας Καθολικής Αποστολικής Εκκλησίας. Αθήνα 1982, σ. 237.

93 Σύμφωνα με τη μαρτυρία του παπα-Συναδινού, οι Σερραίοι τον έδιωξαν από την πόλη τους το Φεβρουάριο του 1638. Οπότε και, συμπρασματικά, αφού στο Άγιον Όρος έμεινε σωστό ένα χρόνο, επέστρεψε στην πόλη των Σερρών το Φεβρουάριο του 1639.

94 Στην χρονογραφία του ο παπα-Συναδινός τοποθετεί χρονικά την εξορία του Δανιήλ στα Μύρα της Λυκίας στο 1638. Ο Μανουήλ Γεδεών [Πατριαρχικά Εφημερίδες – ειδήσεις εκ της ημετέρας εκκλησιαστικής ιστορίας 1500-1912, Αθήνα 1936, σ. 138] διαβάζει τη χρονογραφία του παπα-Συναδινού από τα παραθέματα του Σ.Λάμπρου («Το Χρονικόν του Παπά Συναδινού». Ό.π., σ. 648). Έτσι εκλαμβάνει την εξορία του Δανιήλ υπό του Κονταρή, ως γινόμενη το μήνα Φεβρουάριο, ενώ ο παπα-Συναδινός γράφει πως το γεγονός έγινε το μήνα Μάρτιο. Όμως ο Μ.Γεδεών διορθώνει τη χρονολογία και αντί για το 1638 του παπα-Συναδινού σημειώνει το σωστό έτος 1639 ως χρόνο της εξορίας του Δανιήλ.

κακοΜακάριο, ένθερμο υποστηρικτή των κακοδοξιών της Συνόδου της Φλωρεντίας, ήταν υπαρκτός.

Ο Κύριλλος Κονταρής (μέσα Ιουνίου 1638-30 Ιουνίου 1639) στις 24 Σεπτεμβρίου του 1638⁹⁵ συγκάλεσε Σύνοδο στην Κωνσταντινούπολη, με την οποία καταδίκασε τις προτεσταντικές κακοδοξίες του Λούκαρη ενώ, δύο μήνες αργότερα, στις 15 Δεκεμβρίου του 1638 υπόγραψε ομολογία, με την οποία όχι μόνο το Filioque αναγνώριζε, μα υποσχόταν και ορκιζόταν υπακοή στον Ρωμαίο αρχιερέα!⁹⁶

Έτσι, οι Σερραίοι, για να προλάβουν ενέργειες του λατινόφρονα Πατριάρχη Κύριλλου Β΄ «έκαμαν σύνοδο (1639) όλη η πολιτεία “περί να έλθη άλλος αρχιερέυς, κάλλιον να κάμωμεν τον Γαλακτίων όπου τον ηξεύρομε και μας ηξεύρει”»⁹⁷. Ο Γαλακτίων⁹⁸ ήταν ηγούμενος της Μονής του Προδρόμου και, αυτό το «ηξεύρομε και μας ηξεύρει» σημαίνει πως ήταν εγνωσμένα Ορθόδοξος.

Οι Σερραίοι, μετά την εκλογή του Γαλακτίωνα από τη συνέλευσή τους, τον στέλνουν στην Κωνσταντινούπολη, προκειμένου να μάθει ποια πράγματι είναι η τύχη του Δεσπότη Δανιήλ και, εάν όντως έχει εξορισθεί και καθαιρεθεί⁹⁹, να γίνει αυτός Μητροπολί-

95 Με τη χρονολόγηση του παπα-Συναδινού στις 24 Σεπτεμβρίου του 1639.

96 Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χρυσόστομου Παπαδόπουλου: «Ο Κύριλλος Λούκαρις ως Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (Α΄)», Θεολογία ΙΖ΄ τευχ. 4 (1939), σ. 305.

97 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 152.

98 Ο ηγούμενος Γαλακτίων υπήρξε μια εξέχουσα προσωπικότητα της αδελφότητας του Τιμίου Προδρόμου. Το 1622 συμπληρώνει με τους Δανιήλ, ιερομόναχο της μητροπόλεως Νευροκοπίου και Παρθένιο Ολυμπιώτη, ιερομόναχο, το τριπρόσωπο εκλογής Μητροπολίτου Νευροκοπίου. Χαράλαμπος Βουρουτζίδης: «Κατάλογος ηγουμένων Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου». Σερραϊκά Ανάλεκτα. Σέρρες 2001, τομ. Γ΄, σ. 179. Ο Γαλακτίων, ως ηγούμενος ή προηγούμενος, υπογράφει πλήθος μοναστηριακών εγγράφων που βρίσκονται στον Β΄ Αρχαίο Κώδικα της Μονής του Τιμίου Προδρόμου. Paolo Odorico: Le codex B du monastère Saint-j-Prodrome Serres XVe-XIXe siècles. Association Pierre Belon. Paris 1998.

99 Στη μνήμη των Σερραίων ήταν νωπή η προ τριετίας καθαίρεση (27 Ιανουαρίου 1633) του ομόφρονα και φίλου του Λούκαρη, Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Δαμασκηνού, από τον Κύριλλο Κονταρή. Μανουήλ Γεδεών: Πατριαρχικά Εφημερίδες, ό.π., σ. 98.

της Σερρών¹⁰⁰.

Όμως, η κατά πάντα επιλήψιμη διακυβέρνηση του Πατριαρχείου από τον Κύριλλο Β΄, συνάσπισε τους αρχιερείς σε Σύνοδο, που πέτυχε την καθαίρεση του Κονταρή τον Ιούνιο του 1639 και την επιστροφή των εξόριστων αρχιερέων¹⁰¹.

Ο μέχρι χθες αποσυνάγωγος της σερραϊκής κοινότητας παπα-Συναδινός, δεν συμμετείχε στη Γενική Συνέλευση των Σερραίων, που εξέλεξε Μητροπολίτη τον ηγούμενο της Μονής του Τιμίου Προδρόμου Γαλακτίωνα, όπως σαφέστατα μαρτυρά η περιγραφή της είδησης στο χρονικό του, με το: «έκαμαν σύνοδον όλη η πολιτεία, περί να έλθη άλλος αρχιερέύς...»¹⁰².

Ο Μητροπολίτης Δανιήλ, μετά τη σωτηρία του και επιστροφή από την εξορία στα Σέρρας, σωτηρία την οποία ο Σακελλάριος της Μητροπόλεως αποδίδει σε θαύμα του Αγίου Νικολάου¹⁰³ ως αναγνώριση της στάσης του παπα-Συναδινού, κατά την εκλογή του Γαλακτίωνα, που προκειμένου να γίνει Μητροπολίτης προσχώρησε στην ομάδα του Κύριλλου Κονταρή, στεριώνει τη φιλία και εκκλησιαστική υποταγή του παπα-Συναδινού βαφτίζοντας το νεογέννητο παιδί του¹⁰⁴, στις 14 Μαΐου του 1640¹⁰⁵.

Το καλοκαίρι του 1642 «άναψεν η πανούκλα» στα Σέρρας. Ο παπα-Συναδινός τρομοκρατημένος καταφεύγει στη γενέτειρά του, το χωριό Μελενικίτσι και, απομονωμένος, συμπληρώνει το «χρο-

100 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 152.

101 Μαζί με τον Μητροπολίτη Σερρών Δανιήλ. ο Κύριλλος Κονταρής εξόρισε και τους Αρχιερείς Παρθένιο Ιωαννίνων και Ιωαννίκιο Βεροίας.

102 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 152.

103 «και πηγαινάμενοι εις την εξουρίαν... επέρασαν από τα Μύρα και εδεήθησαν τον άγιον Νικόλαον και, ω του θαύματος, πάραυτα páλιν εγύρισαν εις τα οπίσου», Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 152.

104 «αφόντις εκάμαμεν διαλλαγή... τον εκάμαμεν πνευματικόν πατέρα και αναδέχτην τον υιόν μου από την θείαν κολυμβήθραν και επεράσαμε πολλά ειρηνικά...», Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 150.

105 Ο υιός του παπα-Συναδινού Γιαννάκης, γεννήθηκε τον Απρίλιο του 1639. Το Μάρτιο αυτού του χρόνου, ο Κύριλλος Κονταρής εξορίζει στα Μύρα της Λυκίας, τον Μητροπολίτη Σερρών Δανιήλ.

νικό» με τις δύο χρησιμοήθειές του, όπου και η Ομολογία Πίστεως.

Το Μάιο του 1642 ο Πατριάρχης Παρθένιος Α΄ (1639-1644), συγκαλεί τοπική Σύνοδο στην Κωνσταντινούπολη που καταδικάζει την Ομολογία του Κύριλλου Λούκαρι¹⁰⁶ και το συγγραφέα της, χωρίς αναφορά του ονόματός του. Τα πρακτικά αυτής της Συνόδου, που τελείωσε νωρίτερα από τις αρχές Αυγούστου, αρνήθηκαν να υπογράψουν οι φίλοι του Κύριλλου Λούκαρι¹⁰⁷, μεταξύ των οποίων συναριθμείται και ο Σερρών Δανιήλ¹⁰⁸.

Δεν υπάρχει καμία πληροφορία, για αντιδράσεις στο χριστεπώνυμο πλήρωμα της Εκκλησίας των Σερρών, από την άρνηση του Μητροπολίτη τους να υπογράψει την απόφαση καταδίκης της ομολογίας του Λούκαρι από τη Σύνοδο του 1642 ίσως και, διότι αυτή την εποχή, την κοινωνία και το ιερατικό σώμα της Μητροπόλεως Σερρών, είχε αποδεκατίσει η πανώλης νόσος.

Όμως, ο παπα-Συναδινός, πιθανότατα δέχθηκε τη δυσαρέσκεια των συμπολιτών του, καθώς ειδήσεις από το Πατριαρχείο, που αφορούσαν θέματα δογματικά, έφταναν αλλοιωμένες από λατί-νους πράκτορες της Sacra Congregatio de Propaganda Fide¹⁰⁹ γρή-

106 Ιωάννου Καρμίρη: Τα δογματικά και συμβολικά μνημεία της Ορθόδοξου Καθολικής Εκκλησίας. Αθήνα 1953, τόμ. 2, σ. 575.

107 Βασιλείου Στεφανίδη: Εκκλησιαστική Ιστορία. Αθήνα 1959, σ. 707.

108 Ο Σερρών Δανιήλ τα χρόνια που Πατριάρχης ήταν ο Παρθένιος ο Α΄ ήταν επίτροπος επί των οικονομικών στο Πατριαρχείο. Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 166.

109 Η «Ιερά Σύνοδος περί διαδόσεως της Πίστεως», όπως μεταφράζουν οι Έλληνες καθολικοί την πλήρη επωνυμία της Propaganda Fide, ιδρύθηκε το 1622 από τον Πάπα Γρηγόριο ΙΕ΄. Επίσημα, σκοπός της προπαγανδιστικής οργάνωσης, ήταν η διάδοση του χριστιανισμού σε περιοχές που δεν ήταν χριστιανικές όπως η Κωνσταντινούπολη! και γενικά τα Βαλκάνια! Στην πραγματικότητα μοναδικός στόχος του προπαγανδιστικού οργανισμού των Λατίνων ήταν το σταμάτημα της επίδρασης των προτεσταντών στην καθ' ημάς Ανατολή, που άρχισε με τον Πατριάρχη Κύριλλο Λούκαρη. Οι εκδόσεις του τυπογραφείου της Propaganda Fide: «Κατάκρισις της ομολογίας της πίστεως, μάλιστα της κακοπιστίας των Καλβινιστών, όπου ετυπώθηκεν εις το όνομα Κυρίλλου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως», Ρώμη 1632, και «Αποδοκιμασία και κατάκρισις της επ' ονόματι Κυρίλλου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως εκδοθείσης ομολογίας της πίστεως, είτουν απιστίας των Καλβινιστών ή συνήπται, και η των αναθεματισμών παρ' αυτού του Κυρίλλου πάλαι εκφωνηθέ-

γορα σε όλα τα βαλκάνια. Η φυγή του Σακελλάριου της Μητροπόλεως από την πόλη των Σερρών και, η απομόνωσή του στο πατρικό του στο Μελενικίτσι, προκειμένου να γλιτώσει από το λοιμό, η γειτνίαση με το θάνατο και η αδυναμία του να παρακολουθήσει τα τεκταινόμενα στην έδρα της Μητροπόλεως από τον τόπο της αυτοεξορίας του, τον οδήγησαν στη σύνταξη μιας χρηστοθήειας, νωρίτερα κατά μισό αιώνα από τον Αντώνιο Βυζάντιο¹¹⁰ που, αφ' ενός μεν, συμπλήρωνε τη συγγραφή της ιστοριογραφίας, που ως πρόθεση ποτέ δεν εγκατέλειψε, αφ' ετέρου δε, απαντούσε και στις υπόνοιες των συμπολιτών του, για ενστερνισμό των κακοδοξιών του Κύριλλου Λούκαρη.

Στην χρηστοθήεια τού Συναδινού, κυρίαρχη θέση έχει η ομολογία της Ορθοδόξου Πίστεώς του, η οποία πραγματοποιείται έμμεσα, ως κατάθεση γνώσεως και συμβουλή στον χριστιανό «αδελφό» του. Γράφει ο παπα-Συναδινός: «Και να πιστεύης καθολικά, ω αδελφέ μου...»¹¹¹ και: «Ω αδελφέ μου πολλά ηγαπημένε, αυτού οπού σε έγγραψα τα μυστήρια της πίστεως ημών των χριστιανών ως καθώς εκάλεσεν η ώρα και ο καιρός...»¹¹².

Ο παπα-Συναδινός περηφανεύεται, πως έγγραψε το έργο του, με δικά του ευρήματα από την Αγία Γραφή: «έγγραψα αυτήν <την φυλλάδα με> εδικά μου ευρέματα από την θείαν Γραφήν...»¹¹³. Όμως, από τα παραθέματα που έχει στο έργο του, γίνεται φανερό πως, αν δεν γνώριζε τα έργα του αγίου Γεννάδιου του Σχολάριου, που έζησε και συνέγραψε στο Μοναστήρι του Προδρόμου¹¹⁴ και

ντων απόρριψις», Ρώμη 1632 στα Ελληνικά σε αυτό στόχευαν. Πράκτορες της Propaganda Fide οργάνωσαν ένα δίκτυο παραπληροφόρησης σε όλα τα Βαλκάνια και «μοίραζαν» τα βιβλία του παπικού τυπογραφείου. Ιωάννου Κορίνθιου: Οι Ελληνικές εκδόσεις του τυπογραφείου της Propaganda Fide». Ανάτυπο του Περιοδικού «Παρνασσός», Αθήνα 1977, τομ. ΙΘ', αριθ. 2, σ. 250.

110 Κωνσταντίνος Σάθας: Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη. Βενετία 1872. Τομ. Γ', σελ. 491.

111 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ 238.

112 Ό.π., σ. 266.

113 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ 280.

114 Θεοδώρου Ζήση : Γεννάδιος Β' Σχολάριος. Βίος-Συγγράμματα-Διδασκαλία. Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών. Θεσσαλονίκη 1980.

την ομολογία Ορθοδόξου Πίστewς πού σε αυτά περιέχεται, αναμφίβολα γνώριζε το έργο του αγίου από το «Σύνταγμα», έκδοση του Νικόδημου Μεταξά στο τυπογραφείο του Κύριλλου Λούκαρι, που περιείχε ομιλίες του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά και το πρώτο μέρος από το έργο του Αγίου Γρηγορίου του Σχολάριου «Ορθοδόξου καταφύγιον»¹¹⁵. Έτσι και, χάρη παραδείγματος, στην Ορθόδοξη Ομολογία του παπα-Συναδινού, ο τρόπος απόδειξης της τρισυποστάτου Θεότητας με το παράδειγμα του Ήλιου, φαίνεται δανεισμένος απ' τα έργα του Αγίου Γενναδίου και όχι από τις ομιλίες του ουρανοφάντωρα Αγίου Βασιλείου.

Τέλος, το κατά πόσο επηρέασε τη συγγραφή της χρησιμοποίησής του, η πριν από τέσσερα χρόνια, δωδεκάμηνη παραμονή του παπα-Συναδινού στο Άγιον Όρος, είναι ένα εύλογο ερώτημα. Έχει «δανειστεί» πρότυπα από τις βιβλιοθήκες των Αγιορείτικων Μοναστηριών, όπως το έργο του Πατριάρχου Αλεξανδρείας Μελέτιου του Πηγά: «Διάλογος ορθόδοξος χριστιανός», που εκδόθηκε το 1596¹¹⁶,

Όμως και, εν κατακλείδι, η αναζήτηση προτύπων και οδηγιών για τη σύνταξη της Ομολογίας και Χρησιμοποίησής του παπα-Συναδινού, ξεφεύγει από τα όρια αυτής της εργασίας.

Δομικά στοιχεία του έργου του παπα-Συναδινού μαρτυρούν, ότι ο Σερραίος κληρικός είχε σαφή γνώση των όσων συνέβαιναν στο Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης. Πιθανότατα και επειδή το έργο του συγγράφηκε χρονικά ταυτόχρονα με την πραγματοποίηση της τοπικής Συνόδου της Κωνσταντινούπολης, που συγκλήθηκε επί των ημερών του Πατριάρχου Παρθενίου το 1642¹¹⁷

115 Ο.π., σ. 254. Ο Μητροπολίτης Σερρών Δανιήλ είχε πρωταγωνιστικό ρόλο στη λειτουργία του τυπογραφείου.

116 Τζώγα, Βασιλική: Meletios Pîgas (1550-1601) Patriarche D' Alexandrie: vie - activité - oeuvre littéraire, σ. 435. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Σχολή Θεολογική. Τμήμα Θεολογίας. Τομέας Ιστορικός. Αθήνα 2009. Αξίζει να διερευνηθεί το εάν συγκαταλέγεται στα πρότυπα σύνταξης της «χρησιμοποίησής» του παπα-Συναδινού, ή έκδοση από την Propaganda Fide στην Ελληνική γλώσσα του έργου: «Νουθετήματα πνευματικά του πατρός Ιωάννου του Άβηλα μεγάλου διδασκάλου της πνευματικής ζωής. Ερμηνευμένη εις την κοινήν γλώσσαν των Ρωμαίων, δια κοινήν ωφέλειαν των ευλαβών ανθρώπων. Ρώμη 1637».

117 Ο παπα-Συναδινός υπογράφει στο έργο του, πως το τελείωσε «εις πολλών σωφρονισμών» τον Αύγουστο του 1642, δηλαδή, σχεδόν ταυ-

προκειμένου να αποκατασταθεί η ισορροπία στη σαλευθείσα Ορθόδοξη Αλήθεια, ίσως να μη γνώρισε στην απομόνωσή του τις απαντήσεις και διορθώσεις της Συνόδου επί των δέκα οκτώ (18) άρθρων της Κυρουλλαρίου κακοδοξίας και των τεσσάρων ερωτήσεων που τα συνοδεύουν, γνώριζε όμως αναμφισβήτητα την απόφαση της Συνόδου του 1638 επί πατριαρχίας Κύριλλου Κονταρή που, επί της ουσίας, αποκρίνεται στο σύνολο της Λουκαρίου ματαιοφρονίας, που ψευδεπίγραφα γράφτηκε στο όνομα της Ανατολικής Εκκλησίας, μνημονεύοντας όμως, από τα δέκα οκτώ της άρθρα, μόνο τα οκτώ, ήτοι τα: Β, ΙΒ, ΙΓ, Η, ΙΔ, ΙΕ, ΙΖ, ΙΗ, ενώ σχολιάζει μόνο την τέταρτη απάντηση από τις τέσσερις ερωτήσεις που «έθεσαν» κάποιοι ορθόδοξοι στον ανιάτως νοσήσαντα περί τα δογματικά της Μίας Αγίας Αποστολικής και Καθολικής Εκκλησίας, Πατριάρχη Κύριλλο Λούκαρη.

Στην Ορθόδοξη Ομολογία του ο παπα-Συναδινός εστιάζει από μνήμης, στα σχολιασμένα από τη Σύνοδο του 1638 άρθρα της καλβινοφρονούσας ομολογίας και αρχίζει με τη διακήρυξη ανεπιφύλακτης αποδοχής των άρθρων 3,4,5,6 και 7 του Ορθοδόξου Συμβόλου Πίστεως, σε μια δημώδη απόδοση.

Πιστεύοντας ολόθερμα ο παπα-Συναδινός, προτρέπει τον «αδελφό του» καθολικά να πιστεύει: *«το πώς ο Υιός και Λόγος του Θεού ήλθεν και εσαρκώθην εκ Πνεύματος αγίου και Μαρίας της Παρθένου, και εσταυρώθην επί Ποντίου Πιλάτου και ετάφην και αναστήθην την τρίτη ημέρα και μετά σαράντα ημέρες ανελήφθην εις τους ουρανούς, και εκάθισεν εκ δεξιών του Πατρός, και πάλιν μέλλει να έλθη με δόξα πολλή να κρίνη ζώντας και νεκρούς, και αυτός είναι τέλειος Θεός και τέλειος άνθρωπος και αυτός είναι ο αληθινός Θεός ημών».*¹¹⁸

Στη συνέχεια, δηλώνει στον «αδελφό» του πως ο Χριστός «εί-

τόχρονα με τη λήξη των εργασιών της τοπικής Συνόδου της Κωνσταντινούπολης, που πραγματοποιήθηκε αυτή τη χρονιά και καταδίκασε τις κακοδοξίες του Λούκαρι. Η Σύνοδος της Κωνσταντινουπόλεως τελείωσε πιθανότατα στις αρχές Αυγούστου του 1642, αφού στις 25 Αυγούστου αυτού του χρόνου, τα πρακτικά της αναγνώστηκαν από τον Μελέτιο Συρίγο και τον πρώην Νικαίας Πορφύριο, σε Σύνοδο στο Ιάσιο της Μολδοβλαχίας.

118 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 238.

ναι Θεός τρισυπόστατος, Πατήρ, Υιός και άγιον Πνεύμα' αυτά τα τρία είναι ένας Θεός, μία φύσις, μία ενέργεια, μία δύναμις, μία θέλησις, οπού έκαμεν τον ουρανόν και την γην και πάντα τα εν αυτοίς ορατά και άορατα»¹¹⁹.

Ακολουθώς, και για να νοήσει ο απλούστερος «αδελφός» του, το της Αγίας Τριάδος μυστήριο, παραθέτει σε περίληψη δύο παραδείγματα, του ήλιου και της ανθρώπινης υποστάσεως, τα οποία μάλλον δανείζεται από τον Άγιο Γεννάδιο το Σχολάριο¹²⁰. «Και πως είναι τα τρία ένα <γράφει ο παπα-Συναδινός> να σε το αποδείξω, ω αδελφέ μου, εις παράδειγμα. Βλέπεις τον ήλιον αυτόν όπου λάμπει και φέγγει τον κόσμον όλον είναι ένας, αλλά έχει τρία τινά αυτό το ένα, ήγουν έχει τον δίσκον και την ακτίνα και την λάμψη αυτού όπου έχει τρία αλλά είναι ένας, έτζι είναι και ο Θεός... Αυτού και άλλο παράδειγμα, ω αδελφέ, πλέον καθαριότερον βλέπεις έναν άνθρωπον και είναι ένας, αλλά είναι και έχει τρία τινά έχει νουν, έχει τον λόγον οπού συντυχαίνει, έχει και τον ανασασμόν οπού ανασαίνει' βλέπεις πως είναι ένας και έχει τρία τινά»¹²¹.

Ο παπα-Συναδινός, αποκηρύσσει το πρώτο άρθρο της αιρετικής ομολογίας του Λούκαρη και ομολογεί πως το: «άγιον Πνεύμα, ούτε γεννητόν ούτε αγέννητον, αλλά εκπορευτόν εκ του Πατρός και εν Υιώ αναπαυόμενον» είναι¹²².

Στην κακοδοξία του Λούκαρη Κύριλλου, ότι ο επί της προθέσεως άρτος και οίνος δια της του ιερέως ευλογίας δεν μεταβάλλεται σε αληθές σώμα και αίμα Χριστού¹²³, ο παπα-Συναδινός πιστεύοντας, προτρέπει τον «αδελφό του» καθολικά να πιστεύει: «το πώς ο ιερεύς οπού λειτουργά την θείαν ιερουργίαν, εκείνον τον θείον άρτον -λέγω την θείαν μυσταγωγίαν, το σώμα και το αίμα του Χριστού- δεν είναι αντίτυπον του Χριστού, αλλά καθολικόν εί-

119 Ο.π., σ. 238.

120 Γενναδίου Σχολαρίου: «Περί της οδού της σωτηρίας ανθρώπων». J.P. Migne Ελληνική Πατρολογία. Κέντρο Πατερικών Εκδόσεων, τομ. 160, στοιχ. 321 και 324.

121 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 238.

122 Ο.π., σ. 238.

123 Ιωάννου Καρμίρη: Τα δογματικά και συμβολικά μνημεία..., ό.π., σ. 574.

ναι εκείνο το σώμα και αίμα του Χριστού, και έτσι να πιστεύης ως ευσεβής χριστιανός»¹²⁴.

Στο έκτο κακοδόγμα και στην πίστη του Λούκαρη πως: «μηδένα κατά σάρκα γεννάσθαι, ος το φορτίον <της προπατορικής αμαρτίας> ουκ επιφέρει τούτο, και τους καρπούς αυτής ουκ αισθάνεται εν τω νυν αιώνι»¹²⁵ κακοδοξία που δεν εξαιρεί ούτε «τον εν γεννητοίς γυναικών μείζονα, ούτε την εν γυναιξίν ευλογημένην, την άωμον και αειπάρθενον Μαρίαν...» και γι' αυτό κρίνεται αποβλητέα και αλλότρια της Ορθοδόξου Πίστεως από τους πατέρες της τοπικής Συνόδου του 1642¹²⁶, ο παπα-Συναδινός πιστεύοντας ολόθερμα προτρέπει τον «αδελφό του» να πιστεύει: «το πώς η Παναγία Θεοτόκος εγέννησεν τον Χριστόν άνευ σποράς ανδρός, μόνον εκ Πνεύματος αγίου εγέννησεν αυτόν τον Χριστόν τον υιόν του Θεού, και πως προμήν γεννήση τον Χριστόν ήτον παρθένος και όταν εγέννησεν τον Χριστόν ήτον παρθένος... αμίαντος και αμόλυντος...»¹²⁷.

Στην κακοδοξία του Λούκαρη που πιστεύει: «εσκιασμένως άγαν και δολίως, εν τω ογδώ αυτού κεφαλαίω, μη τους αγίους μεσίτας και πρέσβεις υπέρ ημών προς Θεόν είναι...»¹²⁸, ο παπα-Συναδινός τιμώντας προτρέπει τον «αδελφό του» να τιμά, να προσκυνά και να ευλαβείται τους Αγίους πάντες «λέγω τους αγγέλους, τους προφήτας, τους Αποστόλους, τους ιεράρχας, τους μάρτυρας, τους οσίους, τους ιαματικούς Αναργύρους, των μαρτύρων και των οσίων γυναικών, τους δικαίους προπάτορας και όλους τους Αγίους, διότι αυτοί οι Άγιοι έχουν μεγάλην παρηγοσίαν προς τον Θεόν και είτι; τον παρακαλέσουν, πάραυτα κάμει το θέλημά τους, διότι έκαμαν και αυτοί εδώ εις την γην του Θεού το θέλημα και το πρόσταγμα, και έχυσαν το αίμα τους δια την

124 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ 240.

125 Ιωάννου Καρμίρη: Τα δογματικά και συμβολικά μνημεία..., ό.π., σ. 566.

126 Ο.π., σ. 579.

127 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ 240.

128 Ιωάννου Καρμίρη: Τα δογματικά και συμβολικά μνημεία..., ό.π., σ. 573.

αγάπην του Θεού»¹²⁹.

Στη δωδέκατη κακοδοξία του Κύριλλου Λούκαρη, που αγωνίζεται «τας των πατέρων διδασκαλίας εκ μέσου άραι... και την Εκκλησίαν αποφαίνεσθαι δυνατόν είναι αμαρτάνειν...»¹³⁰, ο παπα-Συναδινός ενθυμούμενος υπενθυμίζει στον «αδελφό του» πως «έχομε προφήτας οπού μας καθοδηγούν, Αποστόλους, μάρτυρας, ιεράρχας και όλοι οι δίκαιοι Άγιοι μας καθοδηγούν πάσαν ημέραν...»¹³¹.

Στην δέκατη και τρίτη κακοδοξία του Λούκαρη, που δογματίζει ότι: «τους μεν τον αγαθόν Θεόν προ καταβολής κόσμου εκλέξει εις δόξαν, και προορίσαι έργων χωρίς, τους δε προ του τον αιώνα γενέσθαι αποβεβληκέναι αιτίας χωρίς...»¹³², ο παπα-Συναδινός ομολογεί με παρηρησία πως: «καθολικά θέλει να γένη συντέλεια του κόσμου και θέλει να έλθη ο Υιός και Λόγος του Θεού μετά δόξης πολλής...δια να κρίνη τους ανθρώπους και όλοι οι άνθρωποι οι αποθαμένοι θέλουν να αναστηθούν τότες και θέλουν να παν ομπρός του εις το κριτήριο το φοβερόν του Χριστού και όλου οι ζωντανοί και όλες οι φυλές και όλοι οι άνθρωποι από μικρόν έως μέγα να στέκουν γυμνοί και τετραχηλισμένοι να πάρη πάσα εις ως καθώς έπραξεν εις τον κόσμον, να πάρουν οι δίκαιοι τον παράδεισον και οι αμαρτωλοί την κόλασιν. Και έτζι όποιος έκαμε καλό ζώντας του εδώ εις τον κόσμον, θέλει να πάγη εις ζωήν αιώνιον...και πάλιν όποιος εδώ εις τον κόσμον ζώντας του έκαμε τα άτυχα, θέλει να απολαύση την κόλασιν...»¹³³.

Στον Κύριλλο Λούκαρη, τον έχοντα «πεπωρωμένη την καρδίαν» και φρονούντα άθλια περί των αγίων εικόνων, τον ονομαζόμενο από τους πατέρες της τοπικής Συνόδου του 1638 «κακίστω

129 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ 240.

130 Ιωάννου Καρμίρη: Τα δογματικά και συμβολικά μνημεία..., ό.π., σ. 579.

131 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ 242.

132 Ιωάννου Καρμίρη: Τα δογματικά και συμβολικά μνημεία..., ό.π., σ. 573.

133 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ 246.

νέω εικονομάχω»¹³⁴, ο παπα-Συναδινός τιμώντας και προσκυνώντας τις άγιες εικόνες προτρέπει και συμβουλεύει «τον αδελφό του» λέγοντας: «*Ακόμη και τούτο να κάμης... να προσκυνάς και να τιμάς τες άγιες εικόνες και να μην τες προσκυνάς ωσάν θεούς*¹³⁵, αλλά ωσάν αντίτυπον του Χριστού και της Θεοτόκου και πάντων των Αγίων... Και όποιος προσπέση εις την εικόνα μετά πίστεως, λαμβάνει την υγείαν του, δια την πρεσβείαν του Αγίου και πολλές εικόνες έκαμαν θαύματα και κάμουν και έως την σήμερον και εις τούτο τες προσκυνούμε. Και έτζι κάμε, αδελφέ, και προσκύνα τες άγιες εικόνες με μεγάλην ευλάβειαν δια να είσαι ορθόδοξος χριστιανός»¹³⁶.

Η Ορθόδοξη Ομολογία του παπα-Συναδινού κλείνει με το Συνοδικό της Ορθοδοξίας¹³⁷, το οποίο από μνήμης παραλλαγμένο και χωρίς το τέλος του «*η χάρις ως έλλαμψεν*», παραθέτει ως κανόνα ορθοδόξου χριστιανού στον «αδελφό του». «*Ω αδελφέ μου ηγαπημένε, <γράφει ο παπα-Συναδινός> και τούτο να κάμης τα*

134 Ιωάννου Καρμίρη: Τα δογματικά και συμβολικά μνημεία..., ό.π., σ. 574.

135 Η αλλότρια της ορθοδόξου πίστεως ματαιολογία του Λούκαρη περί των αγίων εικόνων, βρίσκεται ως απάντηση στην τέταρτη ερώτηση: «*Περί των αγίων εικόνων πώς οφείλομεν φρονείν;*» Ο Κύριλλος Λούκαρις μεταξύ των άλλων μωρολογιών του, που είναι άκρως αντίθετες με τα «*τεθεσπισμένα υπό των αγίων συνόδων*» και ιδιαίτερα της θεοπνεύστου εβδόμης συνόδου, υποστηρίζει πως: «*...την δε λατρείαν και θρησκείαν αυτών <των αγίων εικόνων> ως απηγορευμένην παρά του αγίου Πνεύματος εν τη ιερά Γραφή εξουθενούμεν, ίνα μη λάθωμεν αντί του κτίστου και ποιητού χρώματα και τέχνην και κτίσματα προσκυνείν*». Ο παπα-Συναδινός, από μνήμης, είχε ως οδηγό στην σύνταξη της Ορθοδόξου Ομολογίας του, την «*Ψήφο της εν Κωνσταντινουπόλει συνόδου κατά των αιρετικών κεφαλαίων Κυρίλλου του Λουκάρεως*». Και πράγματι, η Σύνοδος του 1638 ασχολήθηκε μόνο με την απάντηση του Λούκαρη στο ερώτημα «*περί των αγίων εικόνων*». Το ότι ο παπα-Συναδινός στην Ομολογία του στέκεται με έμφαση στο θέμα της προσκυνήσεως των αγίων εικόνων, είναι μια ακόμη βεβαιότητα πως είχε για οδηγό του την απόφαση της Συνόδου του 1638.

136 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ 246.

137 Το Συνοδικό της Ορθοδοξίας διδάσκει: «*Οι Προφήται ως είδον, οι Απόστολοι ως εδίδαξαν, η Εκκλησία ως παρέλαβεν, οι Διδάσκαλοι ως εδογματίσαν, η Οικουμένη ως συμπεφρόνηκεν, η χάρις ως έλλαμψεν*».

όσα είπαν οι προφήται και τα όσα μας διδάσκει ο Χριστός εις το θεϊόν και ιερόν Ευαγγέλιον, και τα όσα είπαν οι Απόστολοι, τα όσα ώρισαν και εθέσπισαν οι άγιοι Πατέρες, οι επτά σύνοδες, όλα να τα φυλάξης και να τα κάμης ως ευσεβής και ορθόδοξος χριστιανός»¹³⁸.

Ο παπα-Συναδινός στη χρηστοθήθειά του για κοσμικούς, γράφει πέρα από τα «μυστήρια της πίστεως ημών των χριστιανών» όσα και «παρά μικράν παραγγελίαν»¹³⁹, δηλαδή, σχεδόν αυθόρμητα, «εκάλεσεν ο καιρός και η ώρα». Και στο μεσοδιάστημα του «καιρού και της ώρας», ο παπα-Συναδινός γράφει στον «αδελφό του» από τον τρόπο που πρέπει να κάνει το σημείο του Σταυρού, έως του να μην μπει εγγυητής σε κανέναν «γιαρένην»¹⁴⁰.

Δεν υπάρχει καμία αναφορά στο έργο του παπα-Συναδινού, για το πότε σταμάτησε το μεγάλο θανατικό στην πόλη των Σερών, ούτε και πότε αυτός επέστρεψε σε αυτήν από τα «φευγία».

Φαίνεται πιθανό, ο λοιμός να σταμάτησε το χειμώνα του 1643 αφήνοντας αν όχι κατεστραμμένη, πάντως βαρύτερα τραυματισμένη τη χριστιανική κοινότητα, τόσο στο ανθρώπινο δυναμικό της όσο και στην οικονομία της. Ο Μητροπολίτης Δανιήλ επέστρεψε μετά τη Σύνοδο του 1642 στην μητροπολιτική του έδρα και ο παπα-Συναδινός, στο τρίτο μέρος της συγγραφής του, συμβουλεύει τον «αδελφό του» να φυλάξει την πίστη του ακόμα και με την ίδια του ζωή: «Ακόμη και τούτο, <γράφει ο παπα-Συναδινός> ω αδελφέ μου, να κάμης εάν σε έλθη τίποτε μεγάλη συμφορά και σε γυρεύουν πίστη, εσύ ω αδελφέ μου, κάμε παντοίου τρόπου και δώσε όσα και εάν έχης από μικρόν έως μέγα και μην τα λυπηθής δια να εγλυτώσης την πίστην σου¹⁴¹. Διότι εάν χάσης τα τίποτέ σου όλα, πάλε τα καξαντίξεις ειδέ και χάσης την πίστην σου, πλέον δεν την ευρίσκεις εις τον αιώνα. Και εάν δώσης και το τίποτέ σου όλο και πάλιν δεν γλυτώνης, εσύ ω αδελφέ μου, χάσε την ζωήν σου, ήγουν παράδος το κορμίν σου και χάσε την κεφαλήν σου, μόνον την πίστην σου μην την χάσης».

Η παραίνεση αυτή του παπα-Συναδινού που, βεβαίως, ούτε σε κάποιο μιλεναριστικό (χιλιαστικό) κίνημα ανήκει, μα μήτε και

138 Ο.π., σ. 250.

139 Ο.π., σ. 278.

140 Γιαρένης = αγαπητός.

141 Ο.π., σ. 282.

προαναγγέλλει τα κηρύγματα των Νεκτάριου Τέρπου (18^{ος} αιώνας-1740) και Κοσμά του Αιτωλού (1714-1779) δείχνει πως, ο χρονογράφος των Σερρών, ακολουθώντας τα χνάρια του πατέρα του Παπασίδερη, με αυτές του τις παραινέσεις, μάλλον προσπαθεί να προλάβει φαινόμενα εξισλαμισμών, διότι η κατάρρευση της τοπικής οικονομίας από το πέρασμα της πανούκλας και η αδυναμία πληρωμής του χαρατσιού, ήταν ένας υπολογίσιμος και επίφοβος παράγοντας εξισλαμισμού.

Μετά τη συγγραφή του τρίτου μέρους του έργου του, ο παπα-Συναδινός σιωπά.

Η εκκλησιαστική του πορεία γίνεται γνωστή από έγγραφα της Ιεράς Μονής του Τιμίου Προδρόμου.

Το Μάιο του 1645 ως Σακελλάριος της Μητροπόλεως Σερρών, δίνει εξήντα δύο και μισό γρόσια στην Μονή του Μενοικέα, για να μνημονεύεται το όνομά του κάθε Παρασκευή βράδυ και Σάββατο «*ακατάπανστα εις τον άπαντα αιώνα*»¹⁴².

Αυτή τη χρονιά και τον αυτό μήνα, σε δύο έγγραφα της Μονής του Προδρόμου, βεβαιώνει με την υπογραφή του «*Συναδινός ιερεύς ο σακελλάριος Σερρών*» τόσο τη δωρεά κτημάτων από τον παπά κυρ Κυριαξή στην Ιερά Μονή του Τιμίου Προδρόμου¹⁴³ όσο και τις χρηματικές προσφορές των κυρ Μανόλη Κεσάτη και Βουλκάνου του ανυφαντή¹⁴⁴.

Το 1646 με οικονομική βοήθεια του Σακελλάριου παπα-Συναδινού και του Σκευοφύλακα της Μητροπόλεως Σερρών παπά-Δημήτρη, ξανακτίξεται το ετοιμόρροπο τείχος της Μονής του Προδρόμου¹⁴⁵.

Γεγονός είναι ότι μετά τον Αύγουστο του 1647¹⁴⁶ και πριν από

142 Paolo Odorico: Le codex B du monastere Saint-jean-Prodrôme Serres Xve –XIXe siècles. ό.π., σ. 171.

143 Ό.π., σ. 173.

144 Ό.π., σ. 175.

145 Χριστοφόρου: Προσκυνητάριον, της παρά τας Σέρρας ιεράς Σταυροπηγιακής και Πατριαρχικής Μονής του τιμίου Προδρόμου. Λειψία 1904, σ. 42.

146 Τον Αύγουστο του 1647 ο Μητροπολίτης Σερρών Δανιήλ, υπογράφει έγγραφο πώλησης κτήματος της Μονής του Προδρόμου. Συμυπογράφει μαζί του ο παπα-Συναδινός ως «*Συναδινός ιερεύς ο σακελλάριος*». Paolo Odorico : Memoire d'une voix perdue. Le Cartulaire de la metropole

τον Ιούλιο του 1648¹⁴⁷ χρονιά που, ο παπα-Συναδινός συνυπογράφει με άλλους σταυροφόρους της Μητροπόλεως Σερρών έγγραφο διαλύσεως των κοινοβίων των καλογέρων και καλογραιών που υπήρχαν στα όρια της Μητροπόλεως Σερρών, επισκέφθηκε χάριν προσκυνήσεως τα Ιεροσόλυμα και απέκτησε τον ευφημισμό χατζής, τον οποίο έκτοτε προτάσσει στην υπογραφή του: «Συναδινός ιερέυς ο χατζή σακελλάριος».

Μετά την επιστροφή του από το «χατζιλίκι», ο παπα-Συναδινός γράφει, το τελευταίο μέρος του έργου του. Στη χρησιμοποίησή του για κοσμικούς, έδινε συμβουλές στον «αδελφό του» για το τι πρέπει να κάνει, εάν πάει στο «χατζιλίκιν» και προσκυνήσει τον άγιο Τάφο¹⁴⁸. Τώρα, βεβαιώνει τον «αδελφό του», «το πώς ο Χριστός είναι καθολικά εις την Ιερουσαλήμ -εκεί λέγω εις τα Άγια Πάθη- ομοίως και εις τον κόσμον»¹⁴⁹. Αλλά, συνεχίζει ο παπα-Συναδινός στον μονόλογό του προς τον «αδελφό του», εάν ο Χριστός είναι στα Ιεροσόλυμα η «Παναγία είναι καθολικά εις την Μακεδονίαν, ήγουν εις την Κοσίνιτζα εις την αχειροποιήτον εικόνα αυτής...»¹⁵⁰.

de Serres 17e -19e siècles. (Docoments et Recherches sur le monde byzantin neohellenique et balkanique, XVI) Παρίσι 1994, σ. 75.

147 Τον Ιούλιο του 1648 συνυπογράφει με άλλους σταυροφόρους της Μητροπόλεως Σερρών έγγραφο διαλύσεως των κοινοβίων των καλογέρων και καλογραιών ως «Συναδινός ιερέυς ο Χατζή σακελλάριος». Πέτρου Ν. Παπαγεωργίου: Αι Σέρραι και τα προάστεια..., ό.π., σ. 40.

148 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 276.

149 Ό.π., σ. 306.

150 Ό.π., σ. 306. Στο δρόμο της επιστροφής από τα Ιεροσόλυμα, ο παπα-Συναδινός επισκέφθηκε το Μοναστήρι του Παγγαίου. Η επίσκεψή του μαρτυρείται από την περιγραφή της αχειροποιήτου εικόνας της Παναγίας. Γράφει ο χατζή-Σακελλάριος της Μητροπόλεως Σερρών: «Και έτζι μετά ταύτα οι πατέρες την ασημόδεσαν ως καθώς φαίνεται την σήμερα και είναι...». Η παράθεση του θαύματος ιστορήσεως της εικόνας της Παναγίας στο μοναστήρι Κοσίνιτζα από τον παπα-Συναδινό, είναι η αρχαιότερη γραπτή του μαρτυρία στην ιστορία του Μοναστηριού. Επίσης, για πρώτη φορά παράγεται η ονομασία της Μονής από το πουλί κόσσοβο (κοτσύφι) που έδειξε το νερό στον πρώτο κτίτωρα. Γράφει ο παπα-Συναδινός: «...και από τότες επωνόμασεν τον τόπον του μοναστηριού εκείνος ο πρώτος κτίτωρ Κοσίνιτζα, από το πουλί τον κόσσοβον οπού τον έδει-

Τον Ιούλιο του 1650 ο παπα-Συναδινός υπογράφει έγγραφο του Μητροπολίτη Δανιήλ, με το οποίο βεβαιώνεται η θέληση και απόφαση όλων των Σερραίων να βοηθήσουν παντοιοτρόπως το Μοναστήρι του Τιμίου Προδρόμου και, να μην το αφήσουν «να έλθη εις τέλειαν ερήμωσιν και παντελή αφανισμόν»¹⁵¹.

Για τη σωτηρία του Μοναστηριού του Τιμίου Προδρόμου, τον Ιούλιο του 1650 έγινε τοπική Σύνοδος¹⁵² στα Σέρρας «έμπροσθεν του... δεσπότη κυρίου κυρίου Δανιήλ». Την απόφαση της Συνόδου αυτής, που στάλθηκε στον Οικουμενικό Πατριάρχη Παρθένιο, υπογράφει μαζί με άλλους σταυροφόρους της Μητροπόλεως Σερρών, με εκπροσώπους όλων των συντεχνιών της πόλης και των αδελφών της Μοναστικής κοινότητας του Τιμίου Προδρόμου ο

ξεν το νερόν». Για τις ονομασίες της Μονής του Παγγαίου δεσ, Βασίλης Άτσαλος: Η ονομασία της Ιεράς Μονής της Παναγίας της αχειροποιήτου του Παγγαίου, της επονομαζομένης της Κοσινίτσης ή Εικοσιφοινίσσης. Δήμος Δράμας. Ιστορικό Αρχείο, αρ. 2. Δράμα 1996.

151 Paolo Odorico: Memoire d'une voix perdue. Le Cartulaire de la metropole de Serres... σ. 80.

152 Οι συνελεύσεις των Σερραίων για θέματα μείζονος σημασίας αποτελούσαν αρχαία πρακτική του κοινού. Έτσι είναι γνωστές δυο συνελεύσεις επί των ημερών του Μητροπολίτου Δαμασκηνού. Η πρώτη έγινε το 1614 και η δεύτερη το 1615. Π. Ν. Παπαγεωργίου, Αι Σέρραι και τα προάστεια..., ό.π., σ. 56, 57.

Άξιος ενθυμίσεως, τόσο για την ιδιοτυπία τους όσο και για τη μαρτυρία εκκλησιαστικής πρακτικής των χρόνων της τουρκοκρατίας στην πόλη των Σερρών, είναι και τρεις τοπικές Σύνοδοι των χρόνων του Παπασυναδινού: Το καλοκαίρι του 1637, το Φεβρουάριο του 1638 και τον Απρίλιο του 1638, όπως και αυτές που πραγματοποιήθηκαν για τη σωτηρία της Μονής του Τιμίου Προδρόμου το 1650.

Μετά την ψήφιση των Εθνικών ή Γενικών Κανονισμών (1860-1862) άλλαξε η μορφή και η σύνθεση των συνελεύσεων. Από πάνδημες έγιναν αντιπροσωπευτικές. Οι αντιπρόσωποι του Λαού συγκροτούσαν τη γενική των πολιτών Συνέλευση. Ο αριθμός των αντιπροσώπων στην Γενική Συνέλευση της πόλεως των Σερρών εξαρτιόταν από το ύψος των εισφορών της κάθε ενορίας υπέρ των φιλανθρωπικών καταστημάτων και των Σχολείων της πόλεως των Σερρών. Συνελεύσεις των Σερραίων πραγματοποιήθηκαν το 1874-75 δια το μονοπώλιο του κηροπωλείου και, στις αρχές του 1892 με θέμα τη σύνταξη των κανονισμών των κοινοτικών καταστημάτων και την αποπομπή του Μητροπολίτου Κωνσταντίνου Βαφειδή, υπέρμαχου του διοικητικού συστήματος του Γεροντισμού.

«Συναδινός ιερεύς χατζής σακελλάριος»¹⁵³.

Το γεγονός πως, η τοπική Σύνοδος των Σερραίων έγινε «έμπροσθεν του... δεσπότη κυρίου κυρίου Δανιήλ» και αυτός δεν υπογράφει το πρακτικό της που στάλθηκε στο Πατριαρχείο, φανερώνει ή την αδυναμία του να ανταποκριθεί στα καθήκοντά του ή τον αιφνίδιο θάνατό του. Γεγονός είναι, πως τον Ιούλιο του 1650 δι-αδέχεται τον Μητροπολίτη Δανιήλ¹⁵⁴, ο Κύριλλος (1650 -1677)¹⁵⁵.

Τον μήνα αυτό του 1650, ο νέος Αρχιερέας Σερρών Κύριλλος επιβεβαιώνει με την υπογραφή του απόφαση κληρικολαϊκής συνελεύσεως, η οποία ζητά να γίνει «έλεος και βοήθεια, να μη χαθή το μοναστήριον με τα υποστατικά αυτού κινήτα και ακίνητα και ημείς πάντες...». Την έγγραφη απόφαση συνυπογράφει και ο «Συναδινός ιερεύς ο χατζής σακελλάριος Σερρών»¹⁵⁶.

Ο παπα-Συναδινός και με τον νέο Αρχιερέα Σερρών, συνεχίζει να βρίσκεται στο προσκήνιο του γίνεσθαι της τοπικής Εκκλησίας και, μάλιστα, τον Ιούλιο του 1657 υπογράφει έγγραφο δωρεάς κτημάτων στην πόλη των Σερρών, του μοναχού Γρηγορίου, αδελφού της μοναστικής κοινότητας του Τιμίου Προδρόμου ως: «Συναδινός ιερεύς ο χατζή οικονόμος Σερρών»¹⁵⁷.

153 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ . 84.

154 Ό.π., σ. 88. Το μήνα αυτό ο Κύριλλος, υπογράφει έγγραφο της Μητροπόλεως ως ο «Μητροπολίτης Σερρών». Οπότε, η ποιμαντορία του Δανιήλ Μαυροματόπουλου, ορίζεται από τις 18 Ιουλίου του 1628 έως τον Ιούλιο του 1650.

155 Πέτρου Παπαγεωργίου: Αι Σέρραι και τα προάστεια...ό.π., σ. 26, 35, 40. Πέτρου Πέννα: Ιστορία των Σερρών, Αθήνα 1966, σ. 461. Ο Κύριλλος ήταν επίσκοπος Λόφτσας της Μητροπόλεως Τυρνόβου. Κων. Σάθας: Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη..., ό.π., σ. 585. Το 1666 υπογράφει πατριαρχικό γράμμα που βεβαιώνει την ποιμαντορία της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης από τον πρώην Κωνσταντινουπόλεως Διονύσιο Γ'. Περιοδικό Ορθόδοξια, τεύχ. 5, Κωνσταντινούπολη 1935, σ. 195. Τον Ιανουάριο του 1668 είναι συνοδικός αρχιερέας και υπογράφει σιγίλιο του Πατριάρχου Παρθένιου. Εκκλησιαστική Αλήθεια, τομ. 13, Κωνσταντινούπολη 1888-1889, σ. 407.

156 Paolo Odorico: Memoire d'une voix perdue. Le Cartulaire de la métropole de Serres..., ό.π., σ. 80

157 Paolo Odorico: Le codex B du monastère Saint-Jean-Prodrome Serres Xve -XIXe siècles..., ό.π., σ. 195.

Προφανώς, ο προβιβασμός του παπα-Συναδινού στο ανώτερο εκκλησιαστικό αξίωμα του Οικονόμου¹⁵⁸ της Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών, έγινε από τον Μητροπολίτη Κύριλλο.

Το 1662 «Ο εν ιερεύσι χατζής κυρ Συνάδης και άγιος οικονόμος της αγίας μητροπόλεως Σερρών» δίνει στο Μοναστήρι του Μενοικέα δώδεκα χιλιάδες άσπρα, για να μνημονεύονται παρηγοσία εις τον αιώνα δύο ονόματα· η «Αβραμπακήνα πρεσβυτέρα» του, με την οποία ενώθηκε με δεσμά γάμου στις 8 Νοεμβρίου του 1617¹⁵⁹ και κάποια Κορτέσα¹⁶⁰.

Αυτή είναι η τελευταία βεβαιωμένη αναφορά του Σερραίου χατζή-Οικονόμου της Ιεράς Μητροπόλεως Σερρών παπα-Συναδινού, που πίστευε ότι η «παρά πολλή ταπείνωσις δεν ωφελά»¹⁶¹.

158 Δες σημ. 1.

159 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 78.

160 Είναι κανόνας στην Ορθόδοξη παράδοση να μνημονεύονται μαζί συγγενικά πρόσωπα. Η Κορτέσα πρέπει να ήταν συγγενής του παπα-Συναδινού.

161 Paolo Odorico: Αναμνήσεις και Συμβουλές του Συναδινού..., ό.π., σ. 304.